

Velja po pošti:
za celo leto naprej . . . K 38.—
za en mesec 3.—
za Nemčijo celoletno . . . 40.—
za ostalo inozemstvo . . . 48.—

V Ljubljani na dom:
za celo leto naprej . . . K 32.—
za en mesec K 2-70
za prvi prenos mesečno . . . 2-50

Sobotna izdaja:
za celo leto K 8.—
za Nemčijo celoletno . . . 10.—
za ostalo inozemstvo . . . 13.—

SLOVENEK

Inserati:
Enostolpna petstvrsta (72 mm široka in 3 mm visoka ali nje prostor)
za enkrat po 50 v
za dva- in večkrat . . . 45.,
pri večjih naročitih primeren popust po dogovoru.
Ob sobotah dvojni tarif.

Poslano:
Enostolpna petstvrsta K 1.—
Izhaja vsak dan izveniši nedelje in praznike, ob 3. uri pop.
Redna letna priloga vozni red

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Rokopisi se ne vračajo; nehranirana pisma se ne sprejemajo. — Uredniškega telefona št. 74.

Političen list za slovenski narod.

Upravištvo je v Kopitarjevi ulici št. 6. — Račun poštne hranilnice avstrijske št. 24.797, ogrske 26.511, bosn.-herc. št. 7563. — Upraviškega telefona št. 186.

Za gospodarsko obnovo goriske dežele.

Gorica, dne 18. febr.

Dne 14. in 15. t. m. so se posvetovali v Gorici gg. župani goriske dežele o potrebnih delih za obnovo strašno opustošenih krajev ob soški fronti. Na posvetovanje je prišel tudi zastopnik tržaškega namestništva g. dvorni svetnik Rebek z dvema drugima gospodoma, ki sta zastopala stavbeni in poljedelski oddelek pri namestništvu, gg. Mahnitsch in Ripper. Izmed poslancev so bili navzoči Dominko, Rojec in Grgič. Gg. župani so govorili odločno, očitajoč vladi brezdelje. Štiri mesece je že naša dežela osvojena, a vlada ni še niti začela. Vladni zastopniki so med drugimi poudarjali, da treba najti pravo podlago, pravi začetek, na katerem bi se delo potem razvijalo naravnim putem do popolne obnove naše nesrečne dežele.

Ker je to vprašanje zelo važno, naj podam tu nekoliko misli, ki naj bi pripomogle, da najdemo pravo podlago in pravi začetek, na katerem naj bi potem zidali dalje.

1. Začni pri sebi, pravi ljudski rek. Vladni in deželni činitelji naj bi začeli opravljati svoj delokrog v begunskem vprašanju z vso vestnostjo in točnostjo, da ne bo treba na tisoč in tisoč prigovorov in prizivov, kakor se — žal — sedaj dogaja. Na tisoče je beguncev, ki vsled nerednosti in nesposobnosti uradniškega osebja še danes nimajo niti vojaške niti begunske podpore. Vlada išče začetka za delo, pa ta jej je prav blizu! Če bodo morali begunski delati le prizive, ne bodo mogli nikamor naprej. Poslanec Rojec je povedal, da je moral v zadnjem tednu spisati ubogemu ljudstvu, ki bi si sicer ne znalo pomagati, nad 100 pritožb. Nujno potrebno je, da dobi naša dežela slovenskih uradnikov, ki imajo srce za ljudstvo, ne Nemcev, ki so večinoma Slovencem sovražni in škodoželjni. Za nas je to premagano stališče.

2. Opmeniti treba dalje, da se je vlada s tisto naredbo o vračanju beguncev zelo oddaljila od prave podlage in pravega začetka glede obnove goriske dežele. Vsi gg. župani z vladnim zastopnikom so bili v tem edini, da je za obnovo goriske dežele nujno potrebno, da se naše domače pridno in razumno ljudstvo vrne. Kar delajo vojaki, je le polovičarsko delo. Z vojniki ne pridemo nikamor naprej. Toda kaj je naredila vlada? V ministrsko naredbo o vračanju beguncev je sprejeta glede onih krajev, kamor je vrnitev vobče dovoljena, tudi ta-le določba: »Z dnem 1. aprila 1918 se begunska podpora ustavi vsem beguncem, ki so v začetku navedenem ozem-

lju (kategorija A) stalno bivali, neglede na to, če so se vrnili ali ne.« Ljudje torej, ki se bodo vrnili n. pr. v Dornberg, v Prvačino itd., kjer bodo našli hiše razbite in polja opustošena, bodo uživali podporo le do 1. aprila. Ali se ne pravi to, ljudi odganjati od domače grude? Ali se ne bodo rajši ti ubogi trpili poiskali zaslужka v tujini, kjer so se že nekoliko udomačili? Kdo pojde domov umirat? Glede krajev pa, ki so uvrščeni v drugo kategorijo, kamor je vrnitev dovoljena pod olajšanimi pogoji, n. pr. v Komen, Škribino, Bate, Banjšice itd., pa je postavljena ta-le drakonična določba: »Beguncem, ki uživajo begunsko podporo, se bo ta begunska podpora plačevala še 60 dni po dnevu, ko dosepejo v svoje prejšnje stalno bivališče.« Vprašam, ali se to ne pravi naravnost strašiti ljudi, naj se ne vrnejo, tudi v tiste kraje ne, kamor bi se lahko vrnili, kjer niso domovi hudo poškodovani? Na tisoče je beguncev, ki bi šli srčno radi domov delat, ko bi jim le podpore ne odvzeli! Tako si je vlada naravnost zaprla pot do pravega začetka za gospodarsko obnovo goriske dežele. Še hujska je kazen, ki jo je vlada zapretila ljudem iz tretje kategorije, n. pr. za kraje Deskle, Št. Andraž, z mesto Gorico itd. Tu čitamo: »Ako se jim (poljedelcem, poljedelskim uradnikom in poljedelskim pomožnim delavcem, ki se verodostojno izkažejo glede svojega poklica, dalje rokodelcem in profesionistom, ki se bodo uprabiljali pri prenavljanju Goriske) vrnitev dovoli, imajo te vrste begunci pravico do proste vožnje zase in za svoje blago ter do nadaljnjega prejetja državne begunske podpore še dva meseca.« Poznamo prav mnogo beguncev, ki so se z živili vsaj za dva ali tri mesece preskrbeli in ki bi se radi naselili v bližnjih občinah in v samem goriskem mestu, da bi si na ta način obdelali svoja zemljišča, a jih straši ta drakonična določba.

Iz vsega se vidi, da je vlada postavila in določila kazen za tiste begunce-trpne, ki bi hoteli v velikem trpljenju, lakoti in v pomanjkanju prenavljati svoja posestva. Ti begunci bi zaslužili pravzaprav še večjo podporo, kakor oni, ki bi ostali v begunstvu, večinoma brez dela ali vsaj brez dela za gorisko deželo, ki je sedaj tako silno potrebno, da vlada nemudoma premeni stališče in da preklicne neprimerne in škodljive določbe. Dokler se to ne stori, ni še na pravi podlagi in ni še prišla za pravi začetek, ki ga išče.

3. Nadaljnje delo, ki čaka začetka, je naprava potrebnih stanovanj. Mesto v barakah na tujem, naj bi ljudstvo stanovalo v barakah doma, ako ni mogoče najti drugih stanovanj. Doma bi ljudstvo delalo in pridelovalo živila. Toda skrbeti je treba doma za prehrano. Vlada bi ne imela več-

jih stroškov, ko sedaj, ker tudi v sedanjih barakah je treba ljudstvo rediti. Ako se ne morejo doma tako hitro napraviti barake, naj se osvobodijo iz sedanjih barak tisti, ki si doma lahko poiščejo stanovanj in naj se jim nakaže zadostna begunska podpora. To bi bil praktičen začetek, na katerem bi se delo polagoma razvijalo. Iz barak bi se podali na dom najprej le tisti, ki bi se znali z živili preskrbeti in si pridobiti doma ali v bližini primerne stanovanja.

4. Z vso vestnostjo in točnostjo naj se v takih krajih, kamor se begunci vrnejo, skrbi za prehrano. V krajih, kjer ni divjala vojska, ljudje vedno kaj dobe, ker imajo živino, obdelano polje in druge reči, le v opustošenih krajih se ne dobi prav nič.

5. Vlada naj bi skrbela za zalogo kmetijskega orodja in potrebnih semen, za zbirališča živine, ki naj rabijo beguncem, ki so vse izgubili. Brez tega ne more biti niti govora o kakoli obnovitvi goriske dežele. Begunci, ki se vrnejo domov, morajo vedeti, kje naj dobe semena, orodje in živino. Le redkim bodo mogle v tem pogledu pomagati sosednje občine.

6. Na tisoče naših starejših kmetovalcev v vojaški suknji dela po posestvih in vrtovih nemških veleposestnikov v nemških pokrajinah, dočim živi njih družina v begunstvu in so njih posestva na Goriskem opustošena. Videl sem na Dolenjskem slovenske delavce-vojake, ki so delali Nemcem v vinogradih in ki so tožili, da imajo doma vse vinograde in polja zanemarjena. To je v nebo vprijoča krivica, ki se dela našemu ljudstvu. Poljedelci, zlasti iz delavskih čet, rokodelci in drugi profesionisti iz opustošenih krajev naj se pošljejo domov, da bodo obnavljali svoje domove in posestva.

Tu smo navedli le nekatere točke, ki se nam zde primerna podlaga in pravi začetek, na katerem bi se delo za obnovo goriske dežele razvijalo naravnim putem dalje. Razume se pa, da treba vstvariti tudi poseben zakon o odškodnini, kakor se je to zgodilo v Nemčiji. O tem pa je »Slovenec« že poročal. Naj bodo te vrstice v dodatek k omenjenemu poročilu.

Dr. A. Pavlica.

Odstop ministra za pre rano.

Večerni listi so dne 21. februarja prinesli vest, da odstopa vsled svojega slabega zdravja minister za prehrano generalmajor Hoefer. Novica nas ni presenetila; čudili smo se samo, da se to ni zgodilo že prej. Vse, kar se je dalo o Hoeflju reči in zapisati dobroga ali slabega, se je že storilo v govorih poslancev in po časopisju; vsaj kar se je dalo o njem reči slabega. Sedaj sodi

o njem že bolj zgodovina, izvzet je iz vročega boja za kruh in morebiti bo Hoefer sedaj bral z večjim zadovoljstvom glasove časopisja o sebi. V ta trop, ki bo ocenil še enkrat Hoeflerjeve vrline in napake, se mi ne bomo vrnili. Ogledati si hočemo bivšega ministra Hoeflerja in njegovo delo z — recimo — nepolitičnega stališča. Mislimo si, da pride v zbornico človek, ki ni ne politik ne žurnalist, ki pa je seveda — drugače itak ni mogoče — vsaj nekoliko poznal težkoče s prehrano v Avstriji. Kak vtis je dobil o Hoeflerju?

Kratko bi odgovorili: Izmed vseh ministrov je imel — če izvememo morebiti ministrskega predsednika — najtežje stališče. Za vse težkoče s prehrano je bil odgovoren. Prevzel je svoje mesto pred 14 meseci; razmere v naši državni polovici so bile vse prej kot rožnate. Najrodovitnejši deli Avstrije so bili deloma uničeni v gospodarskem oziru. V bogati Galiciji je vladala velika beda. Poslanec Liebermann (Poljak) je z njemu lastno blestečo obliko opisoval dvakrat bedo, ki je nastala vsled vojne v deželi. Bilo je po »poljski debati« v novembru minulega leta. »Čujemo, da dobi naš cesar poljsko krono; njegova krona bo blestela nad puščavo.« Opustošena je bila Goriska, deli južne Tirolske, Bosne, Slavonije, skoro cela Bukovina. Ljudstvo, ki je v mirnih časih zalagalo druge so-državljane, je stradalo v begunskih taboriščih in raztreseno po posameznih krajih države. Milijoni so šli od produktivnega dela pod orožje in postali iz producentov konsumenti. V deželah, ki so bile v prehranjevalnem oziru aktivne (zlasti na Češkem in Moravskem), so bile narodne razmere napete kot še nikdar popreje; dežele so bile razdeljene naravnost v dva sovražna tabora. Največja tolažba ministra za prehrano bi bila imela biti Ogrska. A baš tu so se delale ministru največje težkoče, ki so nazadnje privedle vsaj indirektno ministra do odstopa. A o tem bomo govorili pozneje. Dostavimo naj še to, da so v Avstriji province, koder je vladala dobesedno lakota že v mirnih časih: po delih Istre, Dalmacije in Hercegovine.

S temi razmerami je moral Hoefer računati, ko je prevzel referat, ki ga doslej v Avstriji in nikjer na svetu razen v Nemčiji ni bilo. Do zadnjega časa je zahajal v parlament zelo redno. Vedno si lahko videl na ministrski klopi moža v general. uniformi; dr. Adler mu je rekel nekoč v svojem prijaznem, šaljivem tonu, da tudi njegova zunanjost ne priča, da bi bilo v Avstri-

LISTEK.

5 Nevidni človek.

Angleški spisal H. G. Wells. — Prevel I. M. (Dalje.)

»Želim, da bi ne prihajali noter, ne da bi potrkali,« je rekel z glasom nenavadne ozlovoljenosti, ki je bila videti tako značilna pri njem.

»Potrkala sem, pa kakor kaže — — —«

»Morda ste res. Pa pri svojih raziskovanjih — jako nujnih in potrebnih raziskovanjih — me najmanjši šunder, škripanje vrat . . . prositi vas moram — — —«

»Gotovo gospod. Pa se zaklenite, ako je tako, saj veste. Kedar hočete.«

»Prav dobra misel,« je odgovoril neznanec.

»Tale slama, gospod. Ako smem biti tako drzna in reči — — —«

»Že dobro. Ako vam dela slama sitnosti, zaračunajte.« In zamomljal je proti njej — besede sumljivo podobne kletvicam.

Bil je tako čuden, stojič tam tako zadirljiv in raztogotljiv, v eni roki steklenico, v drugi reagenčno cevko, da se je Mrs. Hallova prav preplašila. Pa bila je odlična ženska. »V tem slučaju, gospod, bi rada vedela, koliko mislite — — —«

»En šiling — zaračunajte en šiling. En šiling bo gotovo dovolj, ali ne?«

»Pa bodi,« je odvrnila Mrs. Hallova, vzela namizni prt in ga pričela razgrinjati po mizi. »Ako ste zadovoljni, kako pa — — —«

On pa se je obrnil in sedel, obrnivši proti njej ovratnik svojega plašča.

Ves popoldan je delal pri zaklenjenih vratih in, kakor spričuje Mrs. Hallova, večinoma tiho. Enkrat pa se je čulo neko potresenje in glas žvenketajočih steklenic, kakor da bi bil kdo po mizi udaril, in žvenketanje s silo po tleh vrženega stekla, za tem pa nagli koraki preko sobe. V strahu, da se je kaj zgodilo, je šla k vratom in je poslušala, ker ni hotela potrkati.

»Ne morem dalje,« je divjal, »ne morem dalje! Tri sto tisoč, štiri sto tisoč! Ta ogromna množina! Prevarjen! Vse življenje mi lahko vzame! . . . Potrpljenje! Le potrpljenje! . . . Bedak! Bedak!«

Po opekanih tleh v bari se je začul šum z žebli obilnih čevljev in Mrs. Hallova je morala prav nerada pustiti ostanek samogovora. Ko se je vrnila, je bilo v sobi zopet vse tiho, samo njegov stol je narahlo poškrpaval in steklenica je včasih zažvenketala. Vse je bilo pri kraju; neznanec je nadaljeval delo.

Ko mu je prinesla čaja, je videla v kotu pod zrcalom razbito steklo in zlat madež, ki je bil površno zbrisan. Opozorila ga je na to.

»Zaračunajte,« se je zadržal gost. »Za božjo voljo, ne nadlegujte me! Če se je naredila škoda, zaračunajte mi!« in je pisal dalje v zvezku pred seboj.

.

»Ti, nekaj ti povem,« je rekel Fearenside skrivnostno. Bilo je kasno popoldne in bila sta v neki majhni ipinški pivnici.

»Kaj pa?« je vprašal Teddy Henfrey.

»Tisti človek, ki o njem govoriš, ki ga je moj pes ugriznil. Veš — črn je. Vsaj njegove noge so.«

»Videl sem skozi razpore v hlačah in rokavicah. Človek bi pričakoval kaj blede-rdečega videti, ali ne? Pa veš — vsega tega ni bilo. Samo vse črno. Povem ti, črn je kakor moj klobuk.«

»Primaruha!« je rekel Henfrey. Prav čudna reč vse skupaj. Pa nos mu je rdeč-kast kakor barva!«

»To je res,« je dejal Fearenside. »Vem to. In povem ti, kaj mislim. Ta človek je marogast, Teddy, tukaj črnih, tam belih lis. In sram ga je tega. Neke vrste mešanega plemena je in barva se je prikazala v marogah mesto da bi se bila pomešala. O takih rečeh sem bil že slišal. In tako je navadno pri konjih, kakor lahko vsakdo vidi.«

IV. Mr. Cuss se razgovarja z neznanecem.

Opisali smo okolnosti neznančevega prihoda v Iping malce podrobneje, da bi

čitatelji razumeli čudni vtisek, ki ga je bil naredil. Pa izvemšči dve čudni dogodbiči, lahko preidemo okoliščine njegovega bivanja tja do znamenitega dne družbene veselice. Bilo je nekaj malce bojev z Mrs. Hallovo zaradi domačega reda, ali v vsakem slučaju tja do konca aprila, ko so se pojavili prvi znaki pomanjkanja denarja, jo je potolažil z lepim sredstvom posebne odškodnine. Hall ni maral zanj in kadar se je le upal, je govoril, da bi bilo prav, če bi se ga iznebili; večinoma pa je kazal svojo mržnjo s tem, da jo je očitno prikri-val in se je izogibal svojega gosta, kot se ga je le mogel. »Počakaj do poletja,« je rekla Mrs. Hallova, »ko pričenjajo prihajati slikarji. Potem bomo videli. Morda je res malo nasilen, a plačani računi so plačani računi, pa reci, karkoli hočeš.«

Neznanec ni zahajal v cerkev in pravzaprav ni delal razlike med nedeljo in nesvetnimi dnevi, niti v obleki. Delal je, kakor je Mrs. Hallova menila, prav zdaj pa zdaj. Včasih je zarana prihajal do in je nepretrgoma delal. Druge dni je zopet vstajal pozno, hodil po sobi, se na glas jezil cele ure, kadil ali pa spal v neslonja-ču zraven ognja. Zveze s svetom izven vasi ni imel nobene. Njegovo razpoloženje je bilo trajno prav negotovo; večinoma se je vedel kakor človek, ki trpi vsled nalo-ge neznane razburjenosti, in enkrat, dva-krat je v silnih napadih togote trgal, raz-

ji dovolj živil. Celi kupi interpelacij so se vlagali na njegov naslov. Izmed vseh vprašanj, ki so vzbudila v zbornici veliko debat in silno ostrih izrazov, je stalo v ospredju vedno dvoje težko: prehrana in narodnostni boj. V prvem slučaju se je moral oglasiti k besedi Hoefler in govoriti krog poslancev: ki so delali razburjene medklince, v drugem ministrski predsednik. Pred Božičem je stal bolj v ospredju Hoefler, sedaj pa Seidler. In nobenega nam ni treba zavdati... Oba sta morala poslušati ostre deloma osebne napade in žalitve. Oba sta imela skupno usodo, da ju je zgrabila Scila, če sta skušala zadovoljiti Haribdo. Vsem pa ustreči glede prehrane sploh (brez pomoči iz Ogrske seveda!) ni bilo mogoče. Živil ni in jih do miru ne bo. V koliko je zadela krivda ministra, oziroma njegove organe, ne poma tu razglabljal. Ploha kritik je opravljala to delo dan na dan. Vendar konstatirajmo, da smo pravzaprav rekli, da se v to ne bomo danes spuščali, da so bile naše južne, kraške dežele preskrbljene prav posebno slabo. Oba ministra sta zadela na največjo težavo pri vladanju radi krivične premoči Nemcev in Ogrov v monarhiji. To je oviralo pravično razdelitev živil in političnih pravic; to dvoje pa je najbolj občutljivejši živec na telesu vsake stranke, vsakega naroda. In gorje mu. Kdor se teh dveh živcev zadene prehudo, bodi prisiljen po razmerah ali pa po premajhni lastni pazljivosti! V sršenovo gnezdo bo zadel in pikali ga bodo od vseh strani.

Nemec pravi: Greif nicht hinein ins Wespennest — doch greifst du hinein, so greife fest! Krepko poseči je pa deloma nemogoče. Kako naj n. pr. poseže naš minister krepko v Ogrsko? Stiske časa bodo gnezdo morale še omehčati in ga seveda tudi še bodo omehčale; takrat bo tudi mogoče urediti vrašanje pravične razdelitve kruha in političnih pravic. Zalibog obstoja med obojimi — notranja zveza.

Eno se je na ministru za prehrano grajalo po našem mnenju najbolj po pravici, da je vsebovalo večkrat najmučnejše žaljenje: dejstvo, da je minister za prehrano bil vojak. Ali vojaška častniška vzgoja usposobi človeka za upravnega uradnika pri resortu, ki je najbolj kočljiv in ki posega zaenkrat najhuje v vitalne razmere prebivalstva?

Kandidati častniškega stanu pohajajo večinoma iz rodbin, koder ni bilo težav za prehrano v mirnem času. Po kratki dobi življenja med civilnim prebivalstvom kot srednješolec pride kandidat v častniška vzgojevališča in ne pride skoro v nikak stik z ljudmi, ki živež pridelujejo ali pa ga kupujejo za trde groše. To je moral seveda Hoefler brezdvomno večkrat slišati. Enkrat sem slišal tak napad. Človeku, ki nima umerjenosti in hladne krvi ministrove, se je moralo zdeti čudno, da ni minister vdaril po klopi in si prepovedal take opazke. Seveda bi bilo s tem tudi bržkone konec njegovega ministrovanja — a bi mu ne bilo treba biti žal, razen če bi koga prav posebno mikal denar in časti.

Po tem nedolžnem kramljanju o Hoeflerju pa poslušajmo še, kaj je pi-

sala »Preša« po njegovem odstopu dne 22. februarja. V tem listu, ki mu bo težko dokazati, da je slabo informiran ali pa da načelno hujska proti Ogrom, so proti Ogrski tako hude obdolžitve, da jih je vredno protokolirati. Tam so bila in so še živila, a »mirno se je gledalo, da se je Ogrska zaprla proti Avstriji in se branila izgotovitvi z Avstrijo skupen načrt za prehrano.« Glede vsakega vagona žita, živine in masti ali krmil, ki se je imel prepustiti Avstriji, so se morale vršiti dolge konference, pri katerih se ni nikdar oziralo na potrebo Avstrije, ampak so se odpošiljali gotovi kontingenti v Avstrijo le nekako milostnim potom; pri tem se Ogrska ni držala vedno niti obveznosti, ki jih je prevzela napram Avstriji. Goto vo je, da je gen. major Hoefler poskušal opetovati, izpremeniti ta nesrečni položaj... Velik del težkoč s prehrano v Avstriji ima svoj vzrok v zadržanju Ogrske... Ogrska vlada svoje dolžnosti, pomagati Avstriji v vprašanju prehrane, ni izpolnila v zadostni meri. Volja in želja enega ministra ni mogla zadoščati, da se jo k temu prisili, če mu ni stala na strani celokupna vlada, za katero bi moral seveda stati enoten parlament.

Baš iz tega, da minister za prehrano ni izšel iz krogov, ki po svoji preteklosti vzbujajo upanje, da bodo vodili z večšo roko posle glede prehrane, si lahko razložimo tudi napake, ki so se napravile v tem ministru in po podrejenih organih. »Brezčestilne izdane odredbe stoji v nasprotnem razmerju z uspehom.« List opozarja na odredbe glede krompirja, ki pobijajo druga drugo. Marsikako odredbo je vrglo ministru samo »med staro šaro«. To seveda ni vplivalo ugodno na zaupanje prebivalstva do novega ministru. »Vendar je stala njegova (namreč Hoeflerjeva) usoda v nerazvezni zvezi z zadržanjem Ogrske.«

Sedaj dobimo novega ministra za prehrano. Menda bo zopet vzlet iz vojaških krogov. Če že mora biti v uniformi, naj pač avanzira po našem mnenju kak civilen upravni uradnik ali kdorkoli kar čez noč za — jaz ne vem kaj. Saj je tudi grof Czernin postal visok častnik. A naj pride kdorkoli — težave s prehrano in s političnimi pravicami bodo obstajale naprej, dokler se ne konča proces, ki ga je sprožila svetovna vojska. V »Domoljubu« je zapisal nekdo približno tele besede: »Svet je padel iz tečajev. Revez bo, kdor ga bo spravil nazaj.«

Proračunski odsek.

Dunaj, 23. svečana 1918.

Proračunski odsek je prešel danes v razpravo o proračunskem provizoriju. Poročal je poslanec Steinwender. Posl. Kraft je govoril o letalskem napadu na Inmost in Bolzan. Posl. Miklas je govoril o političnem položaju v parlamentu. Parlament mora ostati. Treba bo revidirati upravo in ustavo. Govornik izjavi, da bodo krščanski socialci glasovali za proračun. Posl. Tum (češki soc. demokrat), da Čehi ne morejo drugače glasovati, kakor proti proračunskemu provizoriju. Če pa se dobi večina proti proračunskemu provizoriju, ni treba še sklepati, da je ta večina proti državi in parlamentu. To je kile po spremembi sistema v Avstriji. Vsi Čehi brez razlike strank stoje na stališču, da se mora sedanja ustava spreminjati in se mora zgraditi država na demokratičnem temelju svobodnih narodov. Drugače nima država eksistenčnega predpogoja. Nemci v Avstriji se morajo odpovedati svoji nadvladi in priznati Slovanom pravico samoodločevanja. Tedaj šele bomo spoznali, da mislijo Nemci resno. Vse grožnje z absolutizmom nas puščajo hladne. Če pride absolutizem, bomo znali tudi tega preboleti. Čehi bodo glasovali proti proračunu.

Posl. baron dr. Fuchs (nemški krščanski soc.) apelira na stranke, naj ne ogrožajo parlamentarizma z odtegnitvijo rednega državnega proračuna. Obrača se proti češkim in jugoslovanskim državnopravnim zahtevam.

Dr. Vrstovšek je izjavil v imenu Jugoslovanskega kluba, da je klub zastopal vedno stališče, da se morajo vse zadeve reševati parlamentarnim potom. Jugoslavlani zahtevajo vedno le parlament; njihova naloga pa ni, iskati večine za vlado, ki ne sprejme jugoslovanske deklaracije v svoj program. Najmanj povoda pa imajo Jugoslavlani, glasovati za proračun in s tem izreči zaupanje uradniškemu ministru, ki niti v administrativnem delokrogu ne postopa proti jugoslovanskemu prebivalstvu objektivno. Nato dokazuje govornik potrebo jugoslovanske države. Jugoslavlani zahtevajo svojo lastno državo zlasti zaradi tega, ker pod sedanjim avstrijskim režimom niso varni ne imetja ne življenja. Persekucije zadnje dobe, divjane državnih organov napram lastnim državljanom, dokazujejo to trditev dovolj.

Glede izvajanja govornika krščanskih socialcev Miklasa, ki je izražal željo op narodni spravi v državi, poudarja dr. Vrstovšek, da je za Jugoslavlane nesprejemljiva vsaka predloga, ki ne ustreza deklaracijskemu stališču. Govornik naglašja, da se morajo razmere med narodi v Avstriji izpremeniti do cela. Razni narodi avstrijski so bili vsa desetletja prejšnje dobe jako potrpeljivi, ker so vendar upali, da napoči čas, ki bo dal narodom vse pravice, zajamčene po členu 19. državnega temeljnega zakona. Toda tega časa so čakali zastonj. Pred desetletjem bi se bili Jugoslavlani še zadovoljili z raznimi avtonomijami, ki jih pa sedaj odločno odklanjajo zlasti na podlagi raznih nemških in vladnih načrtov. Govornik svari razne merodajne kroge, da bi vpletali vedno v te notrane zadeve kruno in cesarja, ki je edina vez med raznimi narodi avstrijskimi.

Nato govori o poklicu upravnih svetnikov Doberniga, pl. Pantza in Krafta v upravni svet južne železnice. Vsi dunajski listi ugibajo, iz kakšnih razlogov da so nemški parlamentarci vstopili v upravni svet južne železnice. Toda prezrli so, da je v zadnjem času nemško nacionalni »Grazer Tagblatt« napadal stalno v posebnih člankih južno železnico zaradi slovenskih uradnikov in uslužbencev. Nemška nestrpnost tira stvar tako daleč, da zahteva, da se ne sme nastavi noben Slovenec več pri južni železnici. Najrajši

bi videli, da bi tudi že nastavljeni izginili. Ti napadi dokazujejo, da je južna železnica ponudila mesta v upravnem svetu nemškimi nacionalcem, samo da jih potožijo. Ti so pa sprejeli ponudena mesta, da bi tem laže germanizirali železniško osebje. Prodali so ljudske interese za narodno šovinistične zahteve. Če se ta mesta ujema jo z njihovim poslom kot poslanci, o tem naj govore njihovi volilci. Toda Slovenci odločno protestiramo proti takemu postopanju nemških nacionalcev.

Posebno je bila mučna v odseku razprava o Ferkovi ustanovi. Dr. Vrstovšek je vzbudil pozornost celega odseka z opisom krivičnega postopanja te vlade, ki noče privoliti že nad dve leti, da bi veliko premoženje, ki je je zapustil rajnik Ferk, pripadlo v korist slovenskim stradalim dijakom. V pričo ministrskega predsednika in justičnega ministra je govornik konstatiral dejstvo, da to uradniško ministru niti ne privoščijo slovenskemu dijaštvu užitka denarja, ki ga je slovenski rodoljub prihranil z največjo varčnostjo. To je največja sramota za avstrijsko administrativno uradovanje.

Obširno se je bavil govornik nadalje z rekvizicijami na Spodnjem Štajerskem, ki se vrše na tako trd način kakor drugod nikjer. Položaj celega gospodarstva je tak, da je katastrofa neizogibna. Vse to slabo stanje je povzročil namestnik grof Clary s svojimi renegatskimi organi.

Nadalje je obrazložil govornik zlasti natančno krivično rekviriranje lesa v gornjeograjskem, slovenjeograjskem, šoštanjskem in marenberškem okraju ter odločno zahteval od vlade, da štiti prizadete posestnike in skrbi, da se jim škoda povrne.

Za dr. Vrstovškom govori poljski socialni demokrat dr. Liebermann, ki ostro napada Nemčijo.

Nato govori ministrski predsednik dr. pl. Seidler. Poudarja, da je navada v drugih državah proračun dovoliti tudi taki vladi, s katero parlament ni zadovoljen. Za državo gre! Dovolitev proračuna je tudi v interesu parlamenta. Ministrski predsednik govori o reformah glede prehrane, glede begunske oskrbe, glede vzdrževalnine itd., toda potrebe o reformi ustave ne omeni. Prosi poslance, naj glasujejo za proračun.

Za ministrskim predsednikom govori dr. Benkovič o jugoslovanskih zahtevah. Zavzema se za sporazum med Jugoslavlani in Italijani.

Govori nato še grof Barbo.

Prihodnja seja se vrši v ponedeljek.

Kaj bomo storili za naše slepce?

Če se invalidom ne bo izplačevala podpora v denarju, vsaj v veliki meri ne, zakaj pa bo potem treba denarja?

Treba ga je pred vsem za slepce. O slepcih se je pri nas sicer že precej pisalo, a storili smo zanje še bore malo. Kaj naj pa storimo?

Vsak slepec si želi dobiti lasten dom, kjer bo sam svoj gospodar. Napačno je naziranje, ki je spočetka splošno vladalo, da bodo oslepelci vojaki živeli v kakem skupnem zavodu. Zato so mnogi darovali za »zavod za slepce«, hoteč pomagati v vojski oslepelim vojakom. Toda v zavodu so in hočejo biti samo toliko časa, da se izučijo branja in pisanja za slepce in kakega lahkega sebi primerne rokodelstva (pletarstva, krtčarstva). Potem se pa odrastli ljudje, navajeni prostosti, ne dajo vklepati med štiri zidove in v pravila kakega zavoda. Prosti hočejo biti in samostojni! In ta želja je gotovo upravičena. Če so izgubili tako dragoceno stvar, kakor je luč oči, je pač upravičeno, da jim poskrbimo tak način življenja, kakor si ga sami želijo.

Na Dunaju se je že pred tremi leti ustanovilo društvo, ki hoče skrbeti za domove oslepelim vojakom: »Kriegsblindenheimstätten«. To društvo je že mnogim slepim vojakom preskrbelo dom. Izmed Slovencev je bil deležen te sreče samo Pavel Križnar iz Ljubljane. Vsi drugi še čakajo, in sicer že dolgo čakajo. Da, pritožujejo se, in sicer upravičeno, da so tako pozabljeni, da se zanje nič ne stori in da se sploh zanje le malokdo zmeni. Pisalo se je nekaj že, a od samega pisanja nimajo reveži še nič...

Društvo »Heimstätten« bo tudi našim vojnim slepcem oskrbelo domove, — ako bomo tudi mi sami svoj del prispevali. Koliko pa je treba za en tak dom? 6000 do 10.000 kron. Ako bi mi dali polovico, bo polovico gotovo dalo tudi dunajsko društvo, kakor je dalo na Češkem 30 slepcem.

Ali zdaj vidite, dragi rajaki, zakaj je treba denarja? Ali bomo mi ki odrekli našim ubogim slovenskim slepcem to, kar jim bodo oskrbeli po celi Avstriji? Ne, toliko ljubezni rajakov imajo drugi do svojih nesrečnih rojakov, moramo imeti in imamo tudi mi! Kar je drugod mogoče, mora biti mogoče tudi pri nas! Nekaj denarja je v ta namen že skupaj, a še mnogo več se ga mora skupaj spraviti.

Najprej pa je treba dognati število slovenskih slepih vojakov. Priporočiti je treba, da za štajerske nam ni treba skr-

bijal ali lomil svoje stvari. Vedno češče se ga je lotevala navada, da je govoril sam s seboj z zamolklim glasom, pa akoprav je Mrs. Hallova vestno poslušala, ni mogla ničesar razumeti, kar je bila slišala.

Redkokdaj je šel iz hiše podnevi, v mraku pa se je nevidno izmuzal ves zaviti, najsi je bilo vreme mrzlo ali ne, in izbral si je najbolj samotne steze, take, ki so bile najbolj zasenčene med drevjem in plotovi. Njegova velika očala in pošastni, oviti obraz pod ogromnim klobukom so se z neprijetno nenadnostjo prikazala iz teme temu ali onemu domov idočemu delavcu. In Teddy Henfrey, ki se je neko noč ob poldesetih opotekel iz krčme »Pri škrlatistem plašču«, se je sramotno ustrašil neznančeve mrtvaški lobanji podobne glave (hodil je s klobukom v roki), ko jo je nemudoma razsvetlila luč odprtih vrat od krčme. Otroci, ki so ga bili videli pod noč, so sanjali o strahovih, in bilo je dvomljivo, ali je on bolj mrzel dečake kot oni njega ali obratno; vsekakor pa je vladala na obeh straneh prav vidna mržnja.

Neizogibno je bilo, da ne bi bil človek tako posebne zunanosti in vedenja često predmet govorice v vasi kot je bil Iping. Vendar je bilo mnenje glede njegovega dela kaj razcepljeno. Mrs. Hallova je bila prav občutljiva v tej stvari. Kadar jo je kdo vprašal po njem, je prav natančno razlagala, da je »eksperimentalni raziskovalec«, izrekajoč prav skrbno zlog za zlogom kakor človek, ki ga je strah, da ne pade v kako jamo. Vprašani so bili eksperimentalni raziskovalec, ki je govorila nekam visoko, da izobražena je dobro poznajo take reči, in je po...

»nekaj iznajduje«. Njenemu gostu se je pripetila nezgoda, je pravila, ki mu je začasno pokazila barvo rok in obraza, in ker je občutljive narave, mu je bilo zoprno, da bi ljudje sploh kaj takega opazili.

Med ljudmi je bilo precej razširjeno mnenje, ne da bi ga ona slišala, da je bil neznanec zločinec, ki se skuša izmuzniti pravici s tem, da se pred očmi policije tako našemlja. Ta misel se je rodila v možganih Mrs. Teddya Henfreya. Vendar se ni bilo čulo o nobenem zločinu nobene velikosti, ki bi se bil prigodil izza srede ali konca februarja. Izdelana v domišljiji Mrs. Goulda, poizkusnega pomožnega učitelja na ljudski šoli, je ta misel navzela obliko, da je bil neznanec preoblečen anarhist, ki pripravlja razstreliva, in sklenil ga je opazovati liki detektiv, kolikor bi mu dopuščal prosti čas. To opazovanje je povečini obstajalo v tem, da je prav ostro gledal neznanca, kadar ga je srečal, ali da je izpraševal ljudi o njem, ki ga nikdar niso videli. Vendar ni ničesar dognal.

Druga šola mnenja je sledila Mrs. Fearensidu in je ali vzprejela njegovo sodbo o marogah ali pa kako izpremenjeno. Tako na primer Silas Durgan, ki so ga slišali zatrjevati, »da bi si (neznanec) pridobil premoženje v kratkem času, samo ako bi se mu zljubilo kazati se po sejnih,« in ker je bil nekaj bogoslovca, je primerjal neznanca z možem z enim talentom. Še drugo mnenje je tolmačilo celo zadevo tako, da je smatralo neznanca za nedolžnega blaznika. To mnenje je imelo to prednost, da je v hipu raztolmačilo vse.

Med tema dvema glavnima skupinama pa so bili omahljivci in kompromisarji. Suseško ljudstvo ima malo praznih ver in šele po dogodkih začetkom aprila se je misel na nadnaravne moči prvič pojavila v vasi. Pa še takrat so v to verovale le ženske.

Pa karkoli so Ipinčani mislili o njem, na splošno so se skladali v tem, da jim ni bil nihče všeč. Njegova razburljivost je bila nekaj nezaslišane za te mirne suseške vaščane, čeprav bi morda bila razumljiva kakemu mestnemu duševnemu delavcu. Divje gestikulacije, ki so jih tu pa tam iznenada opazili pri njem, in potem hitra hoja, kadar ga je noč prinesla mimo njihovih mirnih količkov nečloveško zavračevanje vsakega poskusa radovednega ogovarjanja, ljubezen do mraku, ki ga je pripeljala do zaklepanja vrat, zagrinjanja zastorov, ugasovanja sveč in svetilk — kdo bi se mogel sprijazniti s takimi rečmi? Stopali so na stran, ko je korakal dol po vasi, in ko je odšel mimo, so si mladi šaljivci zavijali ovratnike plaščev navzgor, klobukove okraje navzdol in stopali nervozno za njim, oponašajoč njegovo skrivnostno vedenje. Tisti čas je bila prav razširjena pesem »Črni mož«. Miss Satchellova jo je pela pri šolskem koncertu — v korist cerkvenih svetilk — in kadar so se zbrali, dva, trije vaščani in se je prikazal neznanec, so zažvižgali eno, dve vrstici te pesmi več ali manj glasno. Tudi poznali mali otroci so vpili za njimi: »Črni mož! Črni mož!« nato pa so od ponosa trepetajoč pokazali pete.

(Dalje.)

beti; kajti štajarce, Slovence kakor Nemce, bo oskrbel štajarski odbor ad hoc sam. Za vse druge siromake pa moramo mi skrbeti, vsaj za tiste, ki so v graškem zavodu; med temi je več Istrljanov: Basa Josip, Bodonega, okr. Pazin; Bergant Tomaž, Stara Loka; Pogolin Anton, Brege, župnija Cerklje pri Krškem; Filipič Franc, Žirovski vrh, župnija Trata; Flego Andrej, Buzet, Istra; Jamnik Peter, Puštal pri Škofji Loki; Klamper Maks, Maribor, štajarsko; Korošec Franc, Borovnica; Kramar Franc, Nova Cerkev pri Celju; Križnar Pavel, Ljubljana; Lassnig Šimen, Ruda na Koroškem; Mahne Anton, Rjavce, Istra; Medle Franc, Dol. stara vas pri Št. Jerneju; Milotič Ivan, Jakšiči, Istra; Pavlovič Josip, Bačva, Istra; Pleško Ivan, Kozarie pri Dobrovi; Penič Ivan, Gradec; Rančič Josip, Stabljevac, Istra; Sergović Josip, Sergoviči, Istra; Šoster Franc, Sv. Martin ob Paki, štajarsko; Stupar Marko, Istra; Urbanc Ivan, Drnovo, župnija Cerklje pri Krškem; Runko Peter, Gradinje, Istra; Furlan Ivan, Bruma, župnija Gradiška; Žilavec Filip, Kabela na štajarskem; Šugar Jurij, Šugar, Istra; Pirjevec Franc, Lokavec, Goriško; Kobalj Franc, Idrija; Uratnik Franc, Št. Andraž, okr. Slovenji gradec; Kodrin Franc, Pilštajn, štajarsko; Debevc Ignacij, Stara Vrhnika, župnija Vrhnika; Ratoša Anton, Škujere, Istra; Novak Franc, Spodnja Šiška pri Ljubljani; Irsič Josip, Paka, štajarsko, umrl 2. svečana 1917; Grhec Jožef, Kobdili, obč. Štanjel, Goriško; Nabrgoj Janez, Podgrič pri Lozicah, Kranjsko.

Ako je poleg teh še kaj slovenskih ih slepcev, prosimo in pozivljemo, da se naznanijo »Dobrodelni pisarni« v Ljubljani. To naj store ali domači dotičnika ali njegov župni urad ali občinsko predstojništvo.

Dom za slepca se mora kupiti v njegovem domačem kraju, kjer se on spozna in ljudi pozna. Približna cena je povedana spodaj. Biti mora hiša in malo zemljišča. — V trdni nadi, da nas upanje, ki ga stavimo na dobrodelnost slovenske javnosti in dunajskega društva, ne bo varalo, smemo reči, da naj se (v domačem kraju vsakega vojnega slepca) že zdaj išče primerne hiše z zemljiščem. In če se nade kaj primernega, naj se zopet sporoči »Dobrodelni pisarni«. Kakor rečeno, slepci se težko čakajo. Nekateri so v zavodu že nad dve leti, so se v vsem izučili, kolikor se morejo izučiti, in bi radi zavod že zapustili, ko bi imeli tak svoj domok.

Pogodba se bo s sklepom napravila tako, da doma ne bo mogel ne prodati, ne obremeniti.

Da se spravi skupaj potrebna vsota za slepce in za druge invalide, kolikor bodo gmočno moči potrebovali, se je zaprosilo finančno ministrstvo, da dovoli v ta namen javno loterijo. Nemci so napravili že dve taki loteriji, pri nas še ene ne. Vi dvoma, da bo naše občinstvo v ta blagi namen rado kurnovalo srečke.

Pa še nekaj! Deželna vlada se bo zaprosila, da dovoli v ta namen en darilni teden. Takih tednov smo imeli že več. A nabrani denar je vselej romal v dotične centrale na Dunaj ali v Gradec. Nabrana vsota tega tedna pa bo le za naše domače invalide. Slovenska javnost bo menda z veseljem sprejela to napoved, da hočemo posvetiti en teden ljubezni do naših rojakov-nesrečnikov.

Da, skrbeti za žrtve vojske, ki so ostali živi, jim življenje lajšati in lepšati, to bodi naša častna in sveta dolžnost. To dolžnost bomo vršili ne prisiljeni, ampak radi in z ljubeznijo. Kajti ne damo si našega srca niti uropati niti rekvirirati...

Po »Zlati dobí«.

Čehi, Poljaki in morje.

Na Poznanjskem je izšla knjižica, ki jo je spisal B. Chrzanowski. »S pobjezja in o pobjezju« — tako je naslov knjižice — v kateri avtor pripominja, da imajo Poljaki celo vrsto knjižic o Tatri, ali o svojem morskem pobjezju niti ene ne... In vendar, kako lepo je tam! Češ, če bi imeli Čehi tak kosček morja, bi zavzemalo častno mesto v izdanih učnih knjigah. Prvi strokovnjaki bi spisali znanstveno delo o njem. Tudi Poljaki hrepene po morju, saj je pred nekaj leti na svoji ladji neki poljski magnat z Litve jadral po Adriji, in neki drugi poljski plemenitaš je kupil manjši otok pri Dubrovniku, ki ga je preobrazil v pravi raj. Ali na poljsko morjsko pobjezje se je popolnoma pozabilo. Morda se vendar ustanovi novo društvo za plovbo po Visli k morju, kjer se snide s tamšnjimi poljskimi ribiči, Kašubi, katerih se je samo na obrežju našlo leta 1910. nad 17.800 duš. — Krakovski pisatelj in prijatelj Čehov, Zawilinski, je popisal hrepenenje Čehov po morju. V poslednjem letu pred sedanjo svetovno vojsko jih je živelo mnogo v Roži pri Piranu, Opatiji, Lovranu, ustanovili so na Rabu lastno naselbino, kjer imajo moravski učitelji svoje zavetišče v vili Komenskega ter bančni uradniki ponzionat »Prago«; podobna češka naselbina je na Krku pri Baški, kjer

imajo krasne morske kopeli, svoje penzionate in »svoje knedličke z zeljem«. Vzhodno Pulja je izborni zaliv pri Medulinu. Čehi so nanj opozorili s posebno knjižico, v kateri so priporočali in ponujali tamošnja stavišča za hotele in penzionate, kjer je zaliv pripraven za kopeli ter izborna pristanišča, od koder se more trgovsko brodarstvo posebno povspeti. Tako delujejo češke banke ob Adriji v korist češkega naroda.

Govor posl. dr. Lovro Pogačnika.

(Po stenografičnem zapisniku iz seje dne 21. februarja.)

(Konec.)

Gospodje! Pri nas na jugu stojimo pred težkimi vprašanji. Naše ljudstvo strada; boleznin vsled stradanja se množe vsak dan, bilo je celo že več smrtnih slučajev, tudi v mojem volivnem okraju na Kranjskem, še več pa v Istri in Dalmaciji. Smrtni slučaj se množe od dne do dne, v posameznih župnijah se lahko celo konstatira, da so se smrtni slučaj od leta 1916 na 1917 pomnožili za 30, 40 do 50 odstotkov. In zakaj, gospodje? Razvil Vam bom le malo sliko o kranjskem Krasu. Letina je bila tako slaba, kot je sploh mogoče; suša je uničila vse. Poleg tega smo imeli nastanjenih množice vojakov, in ker se ni odstopilo, kar se ni odjedlo in rekviriralo, to so ubogemu ljudstvu pokradli. In to ubogo prebivalstvo, ki je bilo že v mirnem času navezano na dovoz, dobi sedaj mesečno za osebo na papirju 3 ali 4 kg moke — v resnici pa pride na osebo 1 do 2 kg. Nimajo pa nič krompirja, nič fižola, nič repe, nič mleka, živil, ki jih ima ostalo prebivalstvo v Avstriji, čeprav ne v obilici, na razpolago. Masti ni dobiti, da še celo od tistih maloštevilnih prašičev, ki so jih tam zredili, so mast rekvirirali. Ravno tako slabo je s preskrbo mesa. Naj navedem samo en zgled. Za 1466 oseb v trgu Vipava so dali na teden le 166 kg mesa, od tega je bilo 56 kg za reveže določenih. To pomeni tedensko 10 dekagramov na osebo! Kako pa naj, gospoda moja, živi človek od 2 kg moke na mesec in 10 dekagramov mesa na teden, če drugih živil sploh ne more dobiti? Oskrba z mesom je tako slaba, da je n. pr. 28. jan. bilo za ves okraj, torej za 12.000 oseb, samo 330 kg mesa na razpolago. Prebivalstvo je seveda vse ubupano. Danes sem dobil pismo, ki pravi: Ljudstvo strada, ne briga se več za seme, kajti ljudje so prepričani, da se morajo pripraviti na smrt. In če pridejo matere in žene v skrbah k okrajnemu glavarstvu, kakor se je to zgodilo pred nekaj dnevi, jih spode z besedami: Saj tudi Vaši možje trpe in umirajo na fronti — tudi Ve morate trpeti. Vso čast delavstvu, ki je pred kratkim s stavko demonstriralo proti lakoti, toda jaz lahko mirno trdim, da ni noben delavec na Dunaju tako slabo preskrbljen kakor kmet na našem Krasu.

Poglejmo, gospoda moja, druge potreščine! Petroleja kmet sploh ne dobi. (Posl. Gostinčar: Bilo, bilo — pa je minilo!) Da, petrolej je bil. In vendar so vsi vrelci Galicije v naših rokah, zasedli smo celo rumunske vrelce, petroleja imamo torej več nego kdaj prej. Kam pa gre vse to? (Klic: V obljubljeni dežel!) Da, vse to gre v obljubljeni deželo Nemčiji. Ali, gospoda moja, usnje in podplatil! Te reči so kmetje in delavci doli na jugu zadnjikrat videli pred vojsko. Dobiti jih je mogoče le pod roko po oderuški ceni. In kar se tiče obleke, nam ta stvar vzbuja resne skrbi, kajti tudi kadar nastane mir, se naša valuta, ki je danes zelo nizka, ne bo dvignila. Tudi naš papirnat denar ne bo imel večje cene. Kdo nam bo pošiljal blago za našo obleko čez mejo, če ga ne moremo plačati z drugim blagom ali z denarjem? V tem oziru bo vladala draginja tudi po vojski in prva dolžnost vlade je, da že danes kaj ukrene zoper to draginjo. (Medklici.) Opozoriti Vas pa moram, gospoda moja, da je v naši deželi gojenje lanu bilo prej zelo v navadi, da je bilo tkalstvo domača obrt; avstrijska industrijska politika je povzročila, da je bila ta domača obrt obsojena na smrt. Prav bi bilo, da vlada stori vse, da se gojenje lanu zopet dvigne.

Gospoda moja, vlado moramo danes, ko je še čas, opozoriti tudi na preskrbo s semeni, ki je bila lanske leto tako slabo urejena. (Medklici.) Kmeti večinoma nima semena, vse so mu rekvirirali, in kar ni rekvirirano, je moral pojesti, da ne umrje lakote. Pomanjkanje delavnih moči je tako veliko, da so kmetje popolnoma prepričani, da drugo leto polja ne bodo mogli obdelati. Zato je prva dolžnost vlade, da ne vzame vojnih ujetnikov temu, da jih da kmetom še več za delo. (Poslanec Gostinčar: Delavce naj pošljejo z bojišča domov!) Kar se tiče pomanjkanja delovnih moči, je res samo ena pomoč; če pridejo kmetje domov! Njih delavci, njih sinovi naj se vrnejo! Zato nam jih vrnite, domov nam jih pošljite s fronte! Sami naj zopet primejo za plug in za svoje orodje ter sami svojo zemljo obdelajo. Iz splošnega ljudskega prepričanja je privrel pred'og vseh strank, da se vsi črnovoiniki, ki so

42 let stari, odtegnejo fronti in pošljejo domov.

Gospoda moja! Zgodovina trpljenja našega naroda še ni zaključena. Mi pa zremo v bodočnost z jasnim pogledom in si stavimo vprašanje: Ali naj ostane v resnici naša tako drago izkazana zvestoba do prestola in monarhije, naše trpljenje, lakota in smrt na bojišču in v zaledju brez plačila? Ne, gospoda moja! Apeliramo s popolno pravico na krono, na narode Avstrije, apeliramo na demokracijo, pravičnost in krščanstvo celega sveta: Dajte nam svobodo, dajte nam državo, dajte svobodo narodom Avstrije. Samo v svobodi narodov je moč Habsburžanov, bodočnost Avstrije, to je moč cesarske hiše.

Gospoda moja! Prihajam h koncu. Pravijo in že danes so nam predbacivali, da se Jugoslovani med seboj ne razumejo. Toda mirno lahko povem, ravno ta vojska je prinesla jugoslovanskim in vsem slovanskim narodom prepričanje, da se mi vsi — ne samo južni Slovani, ampak tudi severni Slovani — veliko bolje razumemo, kot se razumejo severni Nemci z avstrijskimi Nemci. (Pritrjevanje.) Slovensko ljudstvo je prevzelo prepričanja, da smo sinovi erega očeta in ene matere. (Odobranje.) In vse nemške in druge mahinacije nas ne bodo mogle v bodoče več razdružiti. Skupno bomo korakali, skupno zmagali ali pa skupno podlegli. (Burno pritrdjevanje in ploskanje. Govornik častitajo.)

Interpelacije Jugoslovanskega kluba.

Izra preganjanj v Istri.

Posl. dr. Korošec, dr. Laginja, Spinčić in tovariši so vložili naslednjo interpelacijo:

Ko se je začetkom vojne tudi v Istri začela strahovlada proti Jugoslovonom, so orožniki med drugimi brez vsakega zunanega povoda aretirali tudi posestnika Ivana Zornada iz Blatne vasi štev. 21, občina Roč v Istri, gavlječki v Ljubljano in ondaj zaprli v garnizijskem zaporu šentpeterske vojašnice v temno celico brez okna in zraka. Še-le po 24 urnem zaporu v temni celici, v katerem času so dali Zornadi le enkrat malo juhe v umazani skodelici, so prišli po Zornado trije vojaki, ga potegnili ven in na povelje nadporočnika ostro nabili puške. Nato so ga odvedli na ljubljanski Grad, kjer je prebil 40 dni. Nekaj dni kasneje so Zornado zaslili in tu je zvedel od avditorja, da ga je bil neki gotovi Josip Nemarnik, italijanaš, ovadil kot srbofil. Prava preiskava na tej negotovi podlagi se sploh ni mogla vršiti, kljub temu je trajala stvar 40 dni, predno so Zornado izpustili.

Medtem je bilo gospodarstvo Zornada doma popolnoma zapuščeno, ker je bila njegova žena težko bolna in je bil njegov starejši brat poklican v vojske. Dva nedorasla otroka sta ostala brez nadzorstva. Ker se je splošno širilo mnenje, da je vsak interniranec ustreljen, se je bolezen uboge žene vidno slabšala. Tudi Iv. Zornada trajno trpi vsled škode, ki mu jo je na zdravju prizadel zapor.

Vprašamo vlado: Ali je pripravljena dati Ivanu Zornado polno zadoščenje?

Interpelacija

poslancev dr. Pogačnika, Hladnika in tovarišev na kmetijskega ministra radi preskrbe semena.

Vsled velike lanske suše je bilo le malo pridelka. Žito je bilo slabo in zlasti jaro žito bode manj kaljivo. Zelenjadna semena so se navadno kupovala. Letos se pa taka semena ne dobe ali so pa tako draga, da jih ni mogoče kupiti. Semena krmske pese ni dobiti. En kilogram korenjega semena stane 230 kron. Krompir za seme je treba plačati po 1 krono vsak kilogram in še težko ga je dobiti, ker so krompir, odločen za prehrano, večkrat vzeli in so ljudje vsled tega krompir za seme pripravljeni porabili.

Zlasti letos je velikega pomena, da se preskrbi kmetovalcem zadostnega semena, ker je živil tako malo in se je bati lakote. Ker v državi sami ni zadosti semena, je treba vpeljati seme iz drugih dežel in to čimprej, ker se že meseca marca prične sejati.

Zato vprašajo podpisani, če je kmetijsko ministrstvo v sporazumu z uradom za prehrano poskrbelo potrebno, da bodo kmetovalci imeli na razpolago zadosti semena po primernih cenah.

Dunaj, 22. februarja 1918.

Interpelacija

poslancev L. Pogačnika in tovarišev na ekscelenco notranjega ministra radi krivičnega postopanja okrajnega glavarja barona Benza napram Slovincem na Koroškem.

V Velikovcu je okrajni glavar baron Benz. Trd Nemec. Prebivalstva ne razume. Urađuje samo potom tolmačev, mimogrede omenjeno tudi slabih tolmačev, ki so mu prevedli »trd« Nemec v »trdo-kuhanega« Nemca (»hartgesottener« Deu-

tscher), s katerim ga je nazvalo glasilo koroških Slovincov »Mir« v Celovcu.

Radi tega je bil tako razkačen nad Slovenci, da je ob zborovanju za podpisovanje VII. vojnega posojila napadel vse zbrane zastopnike občin in uradov na celeni: »Kdo je pisal o meni v »Mir«? Lahko bi še več Slovincov zaprl kakor sem jih!« Županstvom pa je naročil, da mu morajo naznaniti vsakega oproščenega posestnika, ki ne bi podpisal posojila.

Tako postopanje je naravnost! aznivo, posebno je pa še značilno za vzgojo patriotizma in za agitacijo za podpisovanje vojnega posojila med prebivalstvom, katero ve, koliko Slovincov je bilo po nedolžnem zaprtih.

Vprašamo Njegovo ekscelenco, ali hoče imenovanega glavarja poučiti, kako se spodobí obnašati se nasproti ljudstvu, ki je toliko žrtvovalo in pretrpelo za domovino? Ali je pripravljen, postaviti rermudoma na njegovo mesto drugega, v vsakem (tudi jezikovnem) oziru sposobnega okrajnega glavarja.

Poljaki in drugi Slovani.

Nedeljski listi so presenetili svet z novico, da bodo nemški socialni demokrati glasovali za 1. točko proračunskega provizorija. Ker pa odklanjajo glasovanje za vojne kredite, se položaj bistveno ni izpremenil. Morebiti se bo naša slučajna večina par glasov za vojne kredite v sredo. A s tako večino, ki je pravzaprav manjšina in odvisna od slučaj ali dobre volje par poslancev, vlada ne more vladati. Zato skuša Seidler pritegniti še kako stranko k večini. »Preša« napoveduje, da bo ministerski predsednik že v torek stopil pred zbornico z izjavo o notranjepolitičnih reformah v Avstriji. O izjavi ne bomo ugibali naprej, ker mora itak najbližja prihodnost prinesiti jasnost. Nas zanima najbolj ugibanje »Preše« o novi večini: Poljaki naj vstopijo zopet v vlado. »Znan je, da vlada v poljskem klubu neka neodločnost glede bodoče taktike. (Mi o tem ne vemo ničesar. Op. por.) Od radikalne strani (namreč Poljakov. Op. por.) se je sporočil predlog, iskati tesnejši stik s Čehi in Jugoslovani. Značilno je, da so to predlog sprejeli celo Čehi z veliko rezervno in da pri pretežni večini Poljakov sploh ne najde odziva. Drug predlog meri nato iskati prijateljskega sporazuma z Ukrajinci. Tudi ta predlog dosedaj ni mogel prodreti. Vemo tudi, da so močni parlamentarni vplivi na delu, da pripravijo Poljake do tega, da zapuste opozicijsko stalnišče. Po vsem soditi imamo vtis, da je nastopilo med Poljaki že neko stremženje, ki zna privedi v ne predolgem času do obrata, če se jim gre le malo na roko« (»bei einigem Entgegenkommen«).

Dostavljamo samo to, da o tem nismo slišali ničesar in da smo dobili iz vseh govorov poljskih poslancev najodločnejši vtis, da Poljakov v doglednem času ne bo v vladni večini pod nobenim pogojem. Treba bi bilo samo slišati konfiscirane dele iz govora Daszynskega. Zaenkrat ne moremo reči, ali ima »Preša« res kako avtentične podatke za svoje pisanje; po našem mnenju je bila želja mati misli.

Vojna poročila.

AVSTRIJSKO URADNO POROČILO.

Dunaj, 23. Uradno: Nobenih posebnih dogodkov. Nemške čete so zasedle Dubno.

Dunaj, 24. februarja. Uradno: Vzhodno od Brente se je izjalovil presenetljiv napad Italijanov.

Pri Linsingenovi vojni skupini napredujejo operacije, ki so se uvedle, da se Ukrajinci podpirajo, tako, kakor se je nameravalo.

Načelnik generalnega štaba.

NEMŠKO URADNO POROČILO.

Berlin, 23. febr. Veliki glavni stan: Vzhodno bojišče. Naše čete prodirajo proti vzhodu; v Livoniji smo zasedli Walk. Čete, ki napredujejo v Ukrajini južno Lucka, so prišle do Dubna, sicer so operacije napredovale. Ujeli smo zopet 2 generala, 12 polkovnikov, 432 častnikov in 8770 mož.

Z drugih bojišč nič novega.

Berlin, 24. februarja. Veliki glavni stan:

Zahodno bojišče. Vojni skupini kraljeviča Rupreta in nemškega cesarjeviča: Angleži in Francozi so na mnogih mestih bojne črte živahno poizvedovali. S protisunkom smo vrgli na južnem robu vasi Chevregny močnejše francoske oddelke, ki so poskušali čez Ailette v vas vdreti. Na zahodnem bregu Moze so privlele naskakovne čete iz francoskih jarkov ujetnike.

Vojna skupina vojvoda Alberta. V Vogezih so se bili uspešni poizvedovalni boji. Francoski bataljoni so napadli po večurnem obstreljevanju zahodno Mühlhausna na obeh straneh Dollerja; njih napadi so se zrušili pri Nieder-Aspachu vsled našega protisunka, pri Exbrückeju in pri Nieder-Burnhauptu pa v ognju bavarskih čet.

Vzhodno bojišče. Eichornova vojaška skupina. V Estoniji prodirajo naše čete s hitrimi pohodi, dasi so pota zasnežene; prebivalci jih povsod pozdravljajo; vrgle so sovražnika, ki se je tu in tam ustavljal, in se bližajo Revalu. (Reval je glavno mesto estonske gubernije. Šteje 100.000 prebivalcev. Leži ob Finskem zalivu. Osební vlak prevozi 346 vrst v Petrogradu v 12 urah. Op. ur.)

Drugi napad nekega huzarskega švadrona je zabil, ko smo vzeli 23. t. m. Walk, da ga ni sovražnik požgal. Ujeli smo 1000 mož in oprostil 600 nemških in avstrijskih vojnih ujetnikov. Manjši oddelki so včeraj napredovali do Ostrova, kjer so sovražni odpor zrušili. Saske čete so ujele v Balpinovu 1000 mož. Iz Minska smo zasledili Balpinovo.

Tudi pri Linsingenovi vojni skupini napredujejo v podporo ukrajinskega oprostilnega boja uvedene operacije tako, kakor smo nameravali. Nemške čete so vkorakale v Viskorov. Na kolodvoru Šepietovka smo ustavili vlak, s katerim so se peljale velikoruske čete; posadko smo razorožili.

Italijansko pozorišče: Italijani so zvečer vzhodno od Brente napadli presenetljivo na Col Caprile; s streljanjem smo jih odbili.

Z morja.

Wolff poroča, da se je vrnila nemška pomožna križarka »Wolff« domov. Križarica je 15 mesecev na Atlantskem, Indijskem in Tihem oceanu. Na zahodnem Sredozemskem morju so nemški podmorski čolni potopili 22.000 ton ladjinega prostora.

Berlin, 24. februarja zvečer. Na vzhodu napredujemo po načrtu. Z drugih bojišč nič novega.

Berlin, 24. februarja. Uradno: Na severnem pozorišču so naši podmorski čolni potopili 1900 ton. Potopljen je bil tudi angleški transportni parnik »Tuscany« (14 tisoč 348 ton) s ameriški četami na krovu.

Berlin, 24. februarja. Angleži so zaplenili nemška parnika »Bidritz« in »Düsseldorff«.

Berlin, 23. febr. Wolff: Januarja smo le na zahodni bojni črti streljali 138 letal; mi smo 61 letal izgubili.

Poročilo vojnega tiskovnega stana.

Dunaj, 23. febr. Vojni tiskovni stan: Naši letalci so v zadnjih treh dneh živahno delovali; poizvedovali so, metali bombe in dosegli lepe uspehe. Na fronti pri Piave so bili 20. februarja boji v zraku: eno francosko letalo so naši sestrelili. Tudi pri Arsieru smo prisilili sovražnika, da se je moral izkrcati. Našem letalcu mornarice se je 21. februarja posrečilo, da je sestrelil letalo iz skupine sovražnih letalcev, ki so metali bombe na Drač. Pri Piave so naši 22. februarja sestrelili 2 angleški letali.

Wolff poroča.

Wolff je objavil 24. t. m. daljše poročilo o pohodu Nemcev v Rusijo, iz katerega posnemamo: V Walku so Nemci osvobodili 500 avstrijskih in 100 nemških prebivalcev; precej so morali proti boljševikom. Nemške čete ne počivajo; ceste so sicer zasnežene, mraza je 15 stopinj, a kljub temu se prehodi na dan 50 do 80 km. Boljševiki so organizirali malo vojsko. Ruski častniki poročajo, da so imenovali namesto Krilenka za generalisima in diktatorja Brujevjeva, ki je razglasil, naj se vojskujejo do skrajnosti.

Berlin, 23. febr. Wolff: Na vzhodu nemške čete hitro napredujejo. Dragocen plen: pred vsem neznansko število topov in voz in nenavadno visoko število ujetih višjih in nižjih častnikov dokazuje tragičen polom nekdanje hrabre ruske armade, ki se v doglednem času ne more več preroditi.

Na zahodu nadaljujejo Angleži in Francozi z novimi močmi nasilne poizvedbe.

Wolmar, 21. febr. Wolff: Wolmar smo vzeli s kratkim bojem; ujeli smo 300 mož in zaplenili veliko železniškega blaga; krvave izgube je imel le sovražnik. Prebivalci v Wolmarju in Wendnu so bili zelo hvaležni, ker smo jih osvobodili boljševikov; položaj je bil namreč neznošen, rdeče garde so strašno gosudarile; zadnji trenutek so prijele rdeče garde 100 uglednih meščanov v Wolmarju, del njih so v bližnjem gozdu postrelili. Neka 62letna ženska se je med njimi nahajala. Boljševiki so vdrlí v wolmarsko cerkev in jo opustošili. Božjo službo so prepovedali, župnika so izgnali. Nemci hitro napredujejo. Čete prenočujejo v mrazu 18 stopinj. Ponoči grade ceste. Vse preveva volja; najhitreje končati nečloveško počenjanje rdečih gard, da do smrti preplašeno prebivalstvo odrešijo. Napredovanje in oproščenje se po načrtu nadaljuje.

Položaj v Rusiji.

»Daily News« so 20. t. m. poročale, da se je odločil svet ljudskih komisarjev z enim glasom večine za to, da se je znana brzotjavka v Berlin odposlala. Odločil je Trockijev glas, dasi se je prej zavzemal za boj do skrajnosti. »Daily Tele-

graph« je poročal iz Petrograda: Ljening je izjavil, da se Rusija vpadu Nemcev ne more ustaviti; če ne sklene miru, bo uničena in izgubi vse, kar je revolucija pridobila. »Norddeutsche Allgemeine Zeitung« je beležila, da je svet ruskih ljudskih komisarjev dne 21. t. m. brzojavil: Ker nemški delavski sloji v tej grozeči uri omahujejo in ker niso dovolj močni, da bi lasten militarizem zadržali, moramo sprejeti pogoje nemškega imperializma do tistega časa, ko jih izpremeni evropska revolucija. Z ozirom na to brzotjavko pravi glasilno kanclerja, da morajo dobiti Nemci jamstva, da bo Rusija izpolnila obveznosti mirovne pogodbe. »Times« poroča: Angleži v Petrogradu z gotovostjo pričakujejo, da nameravajo Nemci priti v Petrograd in zapuščajo glavno mesto Rusije.

Mirovna pogajanja z Rumunijo.

Z Rumunijo so se o miru pogajali do 22. t. m. v Buftuju, v Focsaniju pa o strogo vojaških zadevah z ozirom na podaljšanje premirja. Izključeno ni, da zaradi Besarabije pritegnejo tudi Ukrajince k pogajanjem. »Wiener Allgemeine Zeitung« poroča, da zavzemajo osrednje velesile glede na Rumunijo sledeče stališče: Nemčija ne zahteva zase ničesar, pač pa stavi Bolgarija in Avstrija deloma narodna, deloma strateška načela. Bolgarski finančni minister Tončev, ki zastopa Bolgarijo pri mirovnih pogajanjih v Bukarestu, je v sobranju izjavil, da gre Bolgariji za Dobrudžo. »Pester Lloyd« je poročal, da se je grof Czernin, preden je odpoval v Bukarest, dogovoril z Wekerlom in Tiszo, kakšno stališče da zavzame pri mirovnih pogajanjih z Rumunijo.

Politične novice.

+ Shodi S. L. S. Včeraj, dne 24. februarja, je Kmetška zveza za kamniško dekanijo priredila dva shoda, v Domžalah in v Kamniku. Na obeh shodih so govorili gg. deželni poslanec dr. Gregorič, državni poslanec dr. Pogačnik, svetnik Janez Kalan, v Kamniku še deželni poslanec Lavrenčič. V Domžalah je nad 1000 ljudi napolnilo dvorišče »pri pošti«, v Kamniku je bila dvorana Kamniškega doma natlačena. Sprejete so bile naslednje resolucije: 1. Shod izreka soglasno zahvalo Njega Veličanstvu cesarju Karlu I. in Njih Svetosti sv. očetu Benediktu XV. za prizadevanje v dosego miru in konca vojske ter izreka neomajno zvestobo habsburški dinastiji. — 2. Pozdravljamo jugoslovansko deklaracijo naših državnih poslancev z vsem srcem ter izrekamo Jugoslovanskemu klubu popolno zaupanje. — 3. Priznavamo in pozdravljamo prenovljeno S. L. S. ter odločno odklanjamo nepotrebno Kmetško stranko, ki ima namen samo razdor delati. — 4. Presvitlemu gosp. knezoškofu izrekamo zahvalo za njegov možati nastop za našo narodno svobodo ter prosimo častito duhovščino, da dela složno v S. L. S. za naše verske in narodne svetinje. — 5. Želimo, da se ustanovijo po vseh okrajih Kmetške zveze, ki naj živahno delujejo ter naj bodo primerno zastopane v vodstvu in načelnstvu S. L. S. Kmet naj ima v S. L. S. v gospodarskem in pravnem oziru svojo pomoč in oporo. — 6. Obžalujemo in obsojamo razdor na zadržnega polju ter prosimo našega gosp. deželnega poslanca kanonika Lavrenčiča, da dela na to in zastavi svoj vpliv, da se vse naše združništvo čimprej zopet združi v Zadržni zvezi. — 7. Pozivljemo osrednjo vladu, da čimprej skliče kranjski deželni zbor. Dokler se pa to ne zgodi, prosimo oba naša deželna poslanca, da naj zahtevata vpogled v deželno gospodarstvo ter zahtevata, da se z deželnim denarjem ravna varčno in nepristransko. — 8. Jugoslovanski klub prosimo, naj zastavi pri osrednjih oblasteh vso svojo moč za to, da se bodo rekvizicije razdelile na vse dežele monarhije enakomerno. Protestiramo na ves glas zoper to, da se naše jugoslovanske dežele najhujše izjemajo.

+ Slovenska kmečka zveza priredi v nedeljo, dne 3. marca, ob pol treh popoldne v Središču v društvenih prostorih bralnega društva političen shod. Govoril bo poslanec Brenčič o delovanju v državnem zboru, nadrevizor Pušenjak pa o gospodarskih zadevah. Agitirajte za veliko udeležbo!

+ Poslanec Gostinčar je vložil interpelacijo, v kateri zahteva, naj se izplača odškodnina za vso škodo, povzročeno v smislu dajatvenega zakona na zemljiščih, po gozdovih i. dr., v kolikor se še ni izplačala.

+ Poslanec dr. L. Pogačnik je vložil posebno interpelacijo v zadevi oproščenju od vojaške službe.

+ Osebná varnost v Mariboru. Poslanec dr. Vrstovšek in tovariši so interpelirali notranjega ministra zaradi pomanjkanja osebne varnosti Slovencev v Mariboru v sled nemškutarskih in renegetskih tolpa. Interpelacija opisuje natančno izgrede zadnjih mesecev in zahteva z ozirom na to, da je mestni svet izjavil, da ne garantira za varnost in za vzdrževanje

reda, poddržavljanje mestne policije v Mariboru. Če pa poddržavljanje ni takoj izpeljivo, zahteva interpelacija, da se dovoli Slovincem, ustanoviti v lastno obrambo meščansko stražo. (Bürgermiliz.) — Istotako je interpeliral poslanec dr. Vrstovšek glede invalida Bračka. Invalid Bračko je bil poklican k vojakom in je bival 3 tedne v Lebringu, ne da bi se bil javil. Obsojen je bil zaradi tega na 20 dni zapore. V Gradcu pa so ga držali v ječi 6 mesecev; vsled pomanjkanja hrane in prestrogega postopanja z njim se je njegovo stanje tako poslabšalo, da je nezmožen za vsako delo. Interpelacija zahteva od države odškodnino.

+ Nemci in češki vojni ujetniki. V seji poslanske zbornice dne 22. februarja je omenjal nemški poslanec dr. Wichtl tudi položaj naših ujetnikov v Rusiji. Pripovedoval je, kar je tudi povedal že pred 14 dnevi poslanec Malik v predavanju o svojem ujetništvu v Rusiji, da so Rusi ravnali z Nemci drugače kot s Slovani. Najbolje se je godilo Čehom. Ti so upravljali važne službe (na primer cenzuro) na Ruskem. Poslanec je zahteval, naj se vojakom, ki so ušli k sovražniku, ne dovoli povratka v domovino. Še ene amnestije nemški narod ne prenese več. Torej »vislice!« ga prekinje poslanec Gostinčar. Medklic je silno poparil govornika in poslušalce in razprava o vislicah je bila na mah končana.

+ Preki sod v Bosni in Hercegovini. Poglavar Bosne in Hercegovine generalni polkovnik Sarkotić je proglasil preki sod za okraje Bileća, Foča, Gacko, Nevesinje in Trebinje, kakor tudi za občine Dabar, Dabrica, Hatelj in Hrgud okraj Stolac. General Sarkotić pravi, da je proglasil preki sod zaradi tega, ker so črnogorske razbojniške čete že ponovno udrle na bosansko-hercegovsko ozemlje in tamkaj ropale.

+ Dr. pl. Seidler pripravlja načrt nove ustave. »Narodni Politika« poroča, da pripravlja dr. pl. Seidler načrt nove ustave za Avstrijo. Načrt bo kmalu gotov in predložen parlamentu. Za Češko in Moravsko je preureditveni načrt že izdelan.

+ Cesar Karel se je vrnil 23. t. m. iz nemškega glavnega stana v Baden.

+ Imunitetni odsek je imel v petek sejo. Poročal je poslanec dr. Rybač o razširjenju poslanske imunitete.

+ Kdo postane minister prehrane? Potem, ko je odstopil minister prehrane, generalni major Höfer, se je mislilo, da mu bo sledil poslanec v Lincu dr. Dinghofer, a zdaj se poroča, da postane minister prehrane dvorni svetovalec v železniškem ministrstvu Paul, ki je dve leti vodil preskrbo z živili na državnih železnica.

+ Pristojbine invalidov in vzdrževalnine. V odseku za vzdrževalnino je poslanec Glöckel predložil načrt okvirnega zakona o invalidskih pristojbinah. Pristojbine se bodo na podlagi treh krajevnih razredov zvišale povprečno za 377 odstotkov. Odsek bo delo pospešil, tako da bo mogel zakon stopiti v veljavo že 1. aprila 1918. — Poslanec Sever je poročal o noveli k vzdrževalninskemu zakonu, glasom katere se bo vzdrževalnina tistim družinam, katerih člani so bili vpoklicani pred 1. avgustom 1916, zvišala za 100 odstotkov. § 6. se izpremeni tako, da teče vzdrževalnina v slučaju smrti ali pogrešanju vpoklicanaca do konca mobilizacije. Sprejet je bil tudi Friedmanov predlog o vzgojevalnini otrok vpoklicanih gažistov.

+ Židovski minister na Ukrajini. Kakor poroča »Deutsche Warschauer Zeitung«, je postal v ukrajinski ljudovladi minister za židovske zadeve Mojze Lieberfarb. Tudi ukrajinski denar, karbovanec, nosi napis tudi v židovskem jeziku.

+ Hrvatska stranka prava (frankovci) je imela 21. t. m. strankarski shod v Zagrebu. Za načelnika stranke je bil izvoljen dr. Aleksander Horvat.

+ Hrvatski sabor se zopet sestane 26. februarja t. l.

+ Trockij Czerninu. Trockij je brzojavil Czerninu, če je mogoče avstrijski vladi sklepati z rusko vlado praktične dogovore. Czernin je nato Trockemu brzojavil: Avstrija je pripravljena, da skupno s svojimi zavezniki mirovna pogajanja z Rusijo zaključijo. — Z Dunaja je že 24. t. m. zvečer odpoval avstrijski pooblaščenec veleposlanik pl. Mervey s šestimi spremljevalci v Brest Litovsk. Višje armadno poveljstvo bo v Brestu Litovskem zopet zastopal podmaršal Csicseric pl. Bascany.

+ Mirovna pogajanja z Rumunijo. Czernin in Kühlmann sta se pripeljala 23. t. m. zvečer v Bukarest; armadno poveljstvo zastopa pri mirovnih pogajanjih z Rumunijo generalni major Oskar pl. Hranilović - Czvetassin, ki se je že v Focsaniju pogajal z Rumunijo glede na premirje. V Bukarestu so se tudi pripeljali zastopniki Bolgarije, turški zastopniki se pripeljejo v torek; zastopnik Rumunije general Averescu se mudi že nekaj dni v Bukarestu. Kar tiče pogojev, ki jih nameravajo staviti Rumuniji, se poroča: Ogrska ne zahteva od Rumunije večjega ozemlja, pač pa zahteva, naj se meja v Transilvanskih planinah

tako spremeni, da Ogrska ne bo izpostavljena takim napadom, kakor leta 1916. Pred vsem bo šlo pri pogajanjih za zahteve Bolgarije, ki hoče dobiti Dobrudžo.

+ Poostreno vojno stanje v Rimu so zopet razglasili zaradi izgrede, pri katerih so morali posredovati vojaki. Italijanski listi splošno pričakujejo nove ofenzive Avstrijcev.

+ Burni prizori v italijanski zbornici. Seja italijanske zbornice 21. t. m. je bila zopet burna. Republičan Colaganni je zahteval, naj se reakcionarneje vlada. Sodišča nastopajo nasproti miroljubom premilo. Italiji bi se ne godilo tako slabo, če bi ne bila Rusija zagrešila z izdajstvom. Socialist Maffi: Tudi v Italiji boste že čutili izdajstvo. Colajanni: Poraz pri Kobridu so pred vsem zagrešili s svojo propagando socialisti. Socialisti prirede vihar: bojazljivci, lopovi, izdajalci in podobni medklici so se čuli; predsednik je moral sejo zaključiti.

+ Boljševiki podkupljeni od Nemčije? Iz krakovskega »Kuryera III. Codz.« posnemamo: Francoski in angleški listi objavljajo pisma, iz katerih je razvidno, da so Ljening, Trockij in tovariši podkupljeni od Nemčije. »Kuryer III. Codz.« ponatiskuje dotična pisma, ki baje dokazujejo zgornjo trditev.

Ljubljanska aprovizacija.

a Rumene izkaznice s črko B. Mestna aprovizacija zamenja prihodnje dni rumene izkaznice s črko B z zelenimi izkaznicami s črko B. Vsem strankam bo razposlala tozadevna vabila. Stranke naj se po prejemu tega vabila zgledajo takoj v uradu za ubožno prehrano, Poljanska cesta št. 13, I. nadstropje, ter naj prinese s seboj krušne rodbinske legitimacije, kakor tudi rdeče legitimacije. Brez teh nobena stranka ne bo dobila nove izkaznice. Kdor bi do 1. marca ne dobil povabila dostavljenega na dom, naj se zgleda brez njega, ker veljavnost rumenih izkaznic s črko B ugasne 3. marca t. l.

a Razdeljevanje mesta v cerkvi sv. Jožela za ubožno prehrano. Ponovno opozarjamo vse stranke, ki so udeležene pri tem razdeljevanju, da zanesljivo prinese s seboj tudi krušne rodbinske legitimacije, ker brez njih nihče in v nobenem slučaju ne dobi mesa. Kdor pozabi tako legitimacijo, naj ne nadleguje pisarne ubožne prehrane s prošnjami za kako tozadevno potrdilo, ker tega ne bo dobil.

a Petrolej na izkaznice črke A za VII., VIII. in IX. okraj. Stranke iz navedenih okrajev, ki so dobile zadnjič na izkaznico št. 1 le pol litra petroleja, dobe sedaj na izkaznico črke A še pol litra petroleja. Strankam se sme od petrolejske karte odrezati le desni del do številke. Levi in srednji del s številko in črko A pa se mora strankam vrniti radi naknadnega nakazila petroleja. Petrolej se bode dobil v sledečih trgovinah: V VII. okraju pri g. Glaviču, Spodnja Šiška, in sicer: na št. 1 do 300 dne 26. februarja, na št. 300 do 600 dne 27. februarja, na št. 600 do 1000 dne 28. februarja. — V VIII. okraju pri g. Zormanu, Vodmat, in sicer: na št. 1 do 300 dne 25. februarja, na št. 300 do 600 dne 27. februarja. — V IX. okraju pri g. Klemencu, Dolenjska cesta, in sicer: na št. 1 do 300 dne 26. februarja, na št. 300 do 600 dne 27. februarja.

a Petrolej na samske izkaznice črke B se bo dobil dne 26. do 28. februarja. Na vsako izkaznico se dobi en četrt litra petroleja. Strankam se sme od petrolejske karte odrezati le desni del do številke; levi in srednji del s številko in črko B pa se mora strankam vrniti. Petrolej se bo dobil v sledečih trgovinah: v I. okraju pri g. Vrhovcu, Poljanska cesta; v II. okraju pri g. Trdina, Stari trg; v III. okraju pri g. Leskovcu, Opekarska cesta; v IV. okraju pri g. Premku, Pred igriščem; v V. okraju pri g. Megliču, Sodna ulica; v VI. okraju pri g. Jeršetu, Sv. Petra cesta; v VII. okraju pri g. Pretnarju, Spodnja Šiška; v VIII. okraju pri g. Kugovniku, Vodmat; v IX. okraju pri g. Marenčetu, Dolenjska c.

a Petrolej na samske izkaznice črke B v III. okraju se dobi v trgovini g. Jelacina, Cojzova cesta, ker g. Leskovec, Opekarska cesta, ne more prevzeti prodaje.

Ljubljanske novice.

Ij št. Peterski most je z današnjim dnem za celoten promet odprt. Svečana otvoritev se ima izvršiti šele tedaj, ko bo most popolnoma dograjen.

Ij Za poljedelce. Vojno ministrstvo namerava oddajati poljedelcem vozno živino z voznikom vred za dobo nujne potrebe v svrhu obdelovanja polja. Za hrano moštva in živine mora skrbeti dotični gospodar sam. Poljedelci v ljubljanskem mestnem okrožju, ki reflektirajo na to vojaško pomoč, se pozivljejo, da se tekom treh dni zgledajo v mestnem gospodarskem uradu na magistratu.

Ij Umrli so v Ljubljani: Marija Lampič, zasebnica, 78 let. — Marija Persig, hči vojskega, poldrugi mesec. — Pavla Kocjančič, šivilja, 21 let. — Maks Lavrenčič, za-

sebnik, 56 let. — Magdalena Zehrer, žena skladiščnega nadzornika južne železnice, 63 let. — Josip Sajovic, delavec, 56 let. — Marija Kanoni, gostja, 76 let. — Vincencij Zelenec, bivši rudar, 23 let. — Mihael Kalan, hiralet, 47 let; Anton Koder, c. kr. poštnega urada ravnatelj v p., 67 let. — Josip Konestabo, kajzarjev sin, 23 let. — Marija Petrovič, tobačna delavka v p., 27 let. — Anton Škerjanec, zidar, 77 l. — Pavla Cidrich, učiteljica v p., 46 let. — Marija Prebil, mestna uboga, 79 let. — Angela Humsky, tobačna delavka v polk., 36 let. — Marija Černe, delavčeva žena, 30 let. — Ivan Klemenčič, delavec, 60 let. — Bogdan Jesenko, sin odvetniškega kandidata, 3 leta in pol. — Cecilija Kadunc, hiraletka, 76 let. — Vekoslava Benegalija, krojačeva hči, 2 leti. — Pavel Mlinar, krojač, 60 let. — Uršula Hudorovič, ciganka, 13 let. — Franc Tome, krojaški pomočnik 18 let.

Išče se lastnik (oziroma lastniki) sledečih mobilij, ktere so si izposodile vojaške pisarne: 3 dolge vrtnice, 1 mala miza z 1 in 1 z 2 miznicama, 1 z rudečim suknom prevlečena miza z 1 miznico, dalje 2 pisalni mizi: 1 visoka, riava z 1 in 1 z 2 miznicama, tretja miznica pa manjka, 10 rujavih šolskih risarskih miz (z zeleno ploščo), dalje 1 kratka šolska klop in 2 pisalnika (Pult): 1 terkoljivi s 3 policami, drugi ima 4 police s številkami 304, 305, 306 i. t. d. Vsi ti predmeti so shranjeni v mestni nemški dekliški ljudski šoli (Erjavčeva cesta 19). Natančnejša pojasnila daje ondotna šolska služkinja Marija Zupan.

I V Spodnji Šiški našedeni prstan se dobi pri stranki hiša 382, Slovenska cesta, Spodnja Šiška.

Deklaracija, Jugoslovanski klub in S. L. S.

Slovenske žene in dekleta občine Dolsko pri Ljubljani se jasno zavedamo, kakšna je naša dolžnost do naših prednikov, v vojski padlih in stoječih očetov, bratov, sinov, mož in otrok. Zato v zvestobi ponavljamo zahtevo, da se sklene kaj kmalu tudi našemu jugoslovanskemu narodu pravičen mir. Pozdravljamo vsakega, ki se trudi za pravi mir med vsemi narodi. S posebnim zaupanjem pa zremo v Jugoslovanski klub, priznavamo in odobravamo njegovo majniško deklaracijo in politiko. V soglasju z našim knezoškofom obsojamo vsak razdor v naših narodnih vrstah. (Sledi 256 podpisov.)

Za majniško deklaracijo Jugoslovanskega kluba se z navdušenjem izrekajo može in žene, fantje in dekleta škofjeloškega poštnega okoliša. (Sledi 232 podpisov.)

Žene in dekleta, pa tudi vsi doma ostali može obmeje vasi Novi kot trdno verujejo na izpolnitev majniške deklaracije, zato izrekajo Jugoslovanskemu klubu svoje popolno zaupanje. (Sledi 101 podpis.)

Za jugoslovansko deklaracijo so nabrali: Trg Gornja Radgona in mesto Radgona 213 podpisov, Police 93 podpisov, Črešnjevci 162 podpisov, občina Ščavnica 85 podpisov, Hrasnje-Mota 109 podpisov, Žetinci 100 podpisov, Dedonci 75 podpisov (podpisovale so povsed žene in dekleta), in slednjič občina Sratovci-Mele, katero izjavo je podpisal občinski odbor.

Duhovščina okraja Pokupsko na Hrvaškem se je izjavila za jugoslovansko deklaracijo.

Podpisano županstvo ter dekleta in žene, može in mladeniči občine Velike Zablje na Gorškem se pridružujejo v polnem obsegu majniški deklaraciji Jugoslovanskega kluba. Zahtevamo svobodno jugoslovansko državo Hrvatov, Srbov in Slovencev pod habsburškim žezlom, zgrajeno na demokratičnem temelju. Izražamo svoje popolno zaupanje poslanecem, združenim v Jugoslovanskem klubu, bojovníkom za našo svobodo. Pozdravljamo mirovno stremljenje sv. očeta z željo, da se takoj konča to strašno klanje, doseže sporazumen mir in uveljavi samoodločevanje narodov. — Velike Zablje, dne 3. svečana 1918. — Župan Andrej Somec. — Sledi 160 podpisov žen in deklet, ter 98 podpisov mož in mladeničev.

Občina Podvinje na Hrvaškem se je izjavila za jugoslovansko deklaracijo.

Prebivalci občine Brčevac na Hrvaškem so podpisali majniško deklaracijo (173 podpisov).

Občina Poljica v Dalmaciji se je izjavila za majniško deklaracijo.

Prosveta.

pr Poziv. Kakor so že oznanili nekateri slovenski listi, izdajo Hrvati letošnjo »Luč« v obliki skupnega hrvatsko-slovenskega almanaha. »Zore« nimamo in brez dvoma bo odgovarjala »Luč« kot skupno glasilo živi potrebi akademiških in dijaških vrst. Ponovno vabimo vse prijatelje na živahno sodelovanje. Zbiranje slovenskega gradiva se zaključi s 15. marcem, vse rokopise in poročila je pošiljati na naslov: Narte Velikonja, iur., Wien, VIII., Schmiedgasse 4/12. Almanah se naroča pri dr. Markulinu, Zagreb, Kurečeva ul. 3. Hrvatje čakajo, pozdravimo jih polnočestvilni!

Na naslov gosp. okrajnega glavarja lo m'nskega.

Našim ubogim beguncem je večinoma dovoljeno domov.

Treba bo pač popravljati in nanovo graditi zrušene in poškodovane domove ali zankrat vsaj spravljati grobljo. Treba bo predvsem čistiti in zravnnavati razrvane vrtove, polja in travnike ter jih obdelati.

Kdo bo vse to delal?

Komu tiče to delo?

Tu je ogromnega dela! Vse to delo razen obdelovanja polja je dolžnost državne uprave. In vse to bi bila le-ta lahko večinoma že izvršila z vojnimi ujetniki: spravila groblje ter izčistila zidališča in zravnala zemljišča ter jih priredila za obdelovanje. A mesto tega je še vse kot je bilo. Samo ceste, kakšne so, dasi se dan na dan rabijo!

Naj li opravi vsa ta opravila uboga begunska družina? Kdo pa? Uboge izstradane matere in ženske, izstradani otroci in izstradani, že večinoma dela nezmožni stari ljudje, kolikor jih je še? Kako malo, malo je dela zmožnih mož! Koliko družin je, ki nimajo ni enega delovnega člana!

Ubogi ljudje se vračajo z vso ljubeznijo in hrepenenjem v svoje razvaljene domove, a ko pridejo domov, se jih polasti obup! Bi še kaj delali, bi se česa lotili, pa kaj, ko vidijo doma le grobljo in grob, — tudi svoj grob!

Prišli so domov živeti novo življenje, pa vidijo, da so prišli le umirati! Grobovi še vedno tulijo! Pričakovali so, da jih vlada preskrbi vsaj z živežem, vsaj z najpotrebnejšim —

Vse so izgubili, vse žrtvovali, toliko so že pretrpeli za ljubo domovino, toliko svojih dragih so že žrtvovali molohu vojne, a zdaj naj še sami gladu umro! In kdo ve, koliko jih je že umrlo vsled pomanjkanja, vsled splošne oslabelosti —

Obsojeni so mesto na delo na beraško palico in si po deželi okrog iskat živeža. Kdo naj jim ga pa da, kdo prodaja? Dežela je sama vsled suše in vojne izčrpana. In kaj pa pomagati, z vso težavo dobiti še tu ali tam živeža za en ali dva dni? Tudi pojutranjem, tudi drugi teden, drugi mesec bo treba jesti, živeti!

V Benečiji! Ker ni v ubogem okraju, ki je moral še celo v mirnih časih v veliki množini dokupovati živež, dobiti ničesar, so se obrnili ubogi begunci in z njimi tudi drugi ubožci okraja na Beneško. Beneški Slovenci (ravno tako tudi Furlani pri Gorici) imajo še tuintam kaj koruze in radi postrežejo našim ubogim ljudem, v kolikor morejo, bodisi Tolmencem, bodisi Kobaridcem ali Goricanom, in to tem raje, ako jim kdo prinese kaj, čeprav le malo soli, tobaka ali sladkorja, česar vsega po Beneškem silno primanjkuje. Zal, da pri nas tudi.

Izkratka: Marsikateri naših ubogih ljudi je na Beneškem že kaj dobil.

Pa glejte, božji ljudje, avstrijsko vladno modrost!

Ubogim ljudem, prosečim kruha, ga ne dajo, »ker ga ni«, »ker ga naši dobri sodržavljani, Mažari, nečejo dati«; ako hočejo pa ti izstradani ubogi ljudje iti poni dolgo, dolgo pot v Benečijo, kjer so jim ga pripravljene dati, pa jim ne pustijo! Prepovedali so čez mejo, koger dobé, ga zapro, Benečan pa, ki kaj prodaja, zapade kazni, baje do 2000 kron! In ako se komu posreči, da kljub »očetovskim« očem postave prenese čez mejo kaj blaga, mu ga kratkomalo vzamejo — Umrl! Tega krutega postopanja naše vlade ne ume nihče!

Beseda g. tolnarskega glavarju. Dobro vemo, da niste Vi krivi te krute prepovedi. Poznamo Vaše dobro, plemenito srce. In kdor je imel priliko, priti z Vami v stik, mu te sodbne nčice ne omaja. Ves čas italijanske vojne ste uzorno po svojih močeh skrbeli za okraj. Ako ni šlo vse gladko, ni to Vaša osebna krivda, krivi so drugi. Toda — kje pa ni bilo nerada in pritožb? Po naših vladajočih sistemih je red nemogoč!

Vemo in prepričani smo tudi, da ste še vedno z ico vno zavzeti za blagor ljudstva in da mu želite in po svojih močeh skušate pomagati.

1. Dajte torej, porabite ves svoj vpliv in skušajte doseči, da se čimprej prekliče prepoved kupovanja živeža po Benečiji.

2. V razdejanih vaseh ni stanovanj. Kje naj ljudje prebivajo? Posamezne hiše, ki so bile za silo porabne, so prenapolnjene. In kaj bo, ko se v bližnjih tednih vrne ljudstvo od kraja? Vsaj barak naj se jim zgradi v zadostnem številu!

3. Treba poskrbeti, da se večja in težavnejša dela, čiščenje grobelj in zravnnavanje travnikov izvrši, dokler je na razpolago dovolj delovnih moči, vojnih ujetnikov, torej čimprej. Kdo ve, kaj lahko pride? Pri tem pa treba paziti, da vojni ujetniki ne napravijo več škode nego dobička. Imamo žalostne izkušnje!

4. Priporočite z vsem povdankom visoki vladi ubogo ljudstvo in zahtevajte izdatno in redno dovažanje živeža in drugih potrebščin v okraj. Ako imajo drugod, zlasti po mestih in industrijskih krajih, do grama določeno tedensko ali mesečno množino moke, zabele i. t. d., naj bi se uvedlo tako razdeljevanje tudi pri nas, vsaj za begunce tolnarskega in kobariškega okraja. Množina res ni velika, a račun se lahko redno in precej točno na njo. Med ubogimi begunci ter med meščani oziroma delavci pač ni razlike. — Kvečjemu ta, da begunci nimajo niti doma in čisto skoraj najpotrebnejše kuhinjske oprave ne!

5. Drugod se deli obleka, imajo karte na usnje. Kako je pri nas, ne govorim. Prepričani smo, da ste Vi, g. glavar, zastavili v to opetovano svojo besedo, a kakor je drugod po naši deželi, tako je tudi pri nas. Kateri Primorec, izvemši morda Trst, pozna in je že kdaj videl karte na usnje? In vendar tiče tudi nam, kar nam splošne vladne odredbe priznavajo!

6. Kako se bo letos obdelalo polja, ko ni delavcev in to zlasti polja ob bivši vojni črti, ki jih trebačasno previdno in dobro iztrčati in zravnati? Iz vsake družine bi moral dobiti dopust vsaj po en vojak in sicer najmanj za dobo treh mesecev. Je pač vse v neredu in dela za deset ljudi.

Kako bo dalje z uprežno živino, ki je na bivši vojni črti sploh ni, drugod pa tudi sila malo? Kako bo s semeni, ko ni niti kaj deti v usta? Tudi orodja manjka. In odločilni čas se naglim korakom bliža. Okrog Velike noči je setev ob lepem vremenu že v polnem tiru.

Kaj se godi za vladnimi kulisami, ne vemo, a se bojimo —

7. Slednjič bi še priporočili g. glavarju, naj blagovolj posredovati, ako že ni mogoče uvesti dveh vlakov, da se zgradi pri Sv. Luciji za potujoče občinstvo primerno kurjena baraka na postaji. Vlak prihaja k Sv. Luciji okrog ene popolnoči. Ker je vse razdejano, nimajo potniki kje prenočiti in morajo ponoči naprej. Ker odhaja vlak že ob polsedmih zjutraj in prihajajo ljudje tudi od zelo daleč, bi jim kurjena čakalnica, čeprav baraka, silno dobrodošla. Železniško upravo treba pač podrežati, zakaj sama od sebe ne napravi nič!

J. A.

Primorske novice.

p Gojenke c. kr. ženskega učiteljišča v Gorici, ki so v šolskem letu 1914/15 uživale državne podpore, so vabljeni, da najpozneje do 3. marca t. l. naznanijo svoje naslove ravnateljstvu c. kr. gorškega ženskega učiteljišča začasno Brno, I., pošl. p. 44.

p Stanjel na Primorskem. Te dni se je preselil tu sem č. g. Karol Cigon, ponesrečeni vikar. Tu se nahaja tudi vikarijski urad. Če izmed vojščičanov kdo kaj želi, oziroma potrebuje, naj se tje obrne. — Stanjel, Via Sežana, Primorsko.

p Padel je na laškem bojišču, zadet od granate, poddesetnik Colja Alojzij, doma iz Devina.

Dnevne novice.

— Kdo je prvi zamislil jugoslovansko državo. Iz knjige »Dejanja govore« z leta 1913 beremo: S. L. S. je jasno povedala svoje cilje glede na bodočnost slovenskega naroda: S Hrvati smo en narod. To so naši poslanci v deželnem zboru večkrat povdarjali, zlasti ko se je obravnaval predlog dr. Kreka glede na aneksijo Bosne in Hercegovine dne 16. jan. 1903. Ta predlog se glasi: Deželni zbor pozdravlja aneksijo Bosne in Hercegovine v trdni nadeji, da je s tem izvršen prvi korak k združenju vseh južnih Slovanov naše monarhije v državno-pravno samostojen organizem pod žezlom habsburške dinastije.

— Krokova slavnost je priredila Sempeterska »Prosveta« na povabilo Slov. kršč. izobraževalnega društva v Sp. Hrušici v našem domu dne 21. februarja. Društveni orkester je pod vodstvom gospoda jurista Božeka uvedel slavnost. A svira krepko, prav dobro. Mešani zbor je nato zapej več pesmi. Sledila je vzgojna enodejanka »Kjer ljubezen, tam Bog«. Slavnost sta zaključila govor in živa slika »Jugoslavija in dr. Kreka«. V govoru je opisal Mihael Moškerc dr. Kreka kot vzornega duhovnika, kot Slovana in kot kulturno-gospodarskega prvoboritelja Jugoslovancov. Sempeterska »Prosveta« s svojim kulturnim delom dokazuje, da naša izobraževalna organizacija lahko deluje z najboljšim uspehom tudi med vojsko: vse gre, kjer je volja za to, da se trajno dela za prosveto ljudstva.

— Županstvo Šmihel-Stopiče je poslalo 5. novembra 1917. l. na Jugoslovanski klub na Dunaju sledečo izjavo: Županstvo Šmihel-Stopiče izjavlja s tem, da z navdušenjem pozdravlja deklaracijo Jugoslovanskega kluba z dne 30. maja t. l. z gorečo željo, da se ustanovi samostojna enotna jugoslovanska država pod žezlom Habsburžanov. S hvaležnostjo tudi pozdravlja mirovno prizadevanje Njega Svetosti sv. očeta Benedikta XV. in presvetlega cesarja Karla I., da se že skoraj konča to strašno klanje in sklene pravični mir za vse narode. — Josip Zurec, župan. Janez Znanc, podžupan. Edmund Kastelic, občinski odbornik. — To je bilo objavljeno v »Slovenecu« od dne 15. novembra 1917, šte. 262. Naj bo to v pojasnilo vsem onim, ki dvomijo, da je poslala največja kmečka občina na Kranjskem izjavo za jugoslovansko deklaracijo. Jos. Zurec, župan.

— Čudna aprovizacijska odredba. Iz D. M. v Polju nam poročajo: C. kr. okrajno glavarstvo v Ljubljani je ukazalo tukajšnjemu županstvu, da se sme odslej za celo občino porabiti mesečno 750 kg mesa. To meso sme prejemati le oni, ki ni doma zaklani nobenega prešiča, torej popolnoma ubogi, in takih je v celi občini 2734, poleg tega je v deželni blaznici na Studencu 350 ljudi in na železnici v Založu 300. Po natančnem računu pride na osebo za ves mesec 21 dkg mesa. Tako ne smejo mesa jesti oni, ki so zaklali doma mršavega prešiča, debelih letos itak ni bilo. Izključeni so od mesa vsi posestniki, ki imajo doma le kak rep živine, ter vsi bolniki in doječe matere. Kaj to pomeni, si lahko vsak predstavi. Torej kmet, ki v poletnem času največ trpi in dela, ki redi živino, mora imeti celo leto štiridesetdanski post, ne sme jesti mesa! Nasledki gotovo ne bodo izostali. Na eni strani ukažejo vse polje obdelati, sicer 5000 K globe, na drugi pa prepovedo najtežnjo hrano, odvzamejo delovno živino, žito, krompir, tako da naj kmetski delavec živi le od vode in zraka, poleg tega pa dela kot živina.

— Iz finančne službe. Cesar je povisal v višja finančna svetovalca dr. Viljema Krefta in Avgusta Reicha pri kranjskem finančnem ravnateljstvu, pri primorskem deželnem finančnem ravnateljstvu pa računskega revidenta Virgilija Bajca v računskega svetovalca.

— Iz srednješolske službe. Na učiteljsku v Mariboru sta postala prava učitelja suplent Matevž Dolenc in učitelj vladnice Ivan Krenn.

— Meščanska zveza v Kranju je imela občni zbor v nedeljo, 24. t. m. zvečer ob 8. uri v gostilni Frana Kuralta pri »Jelenu«.

— Obleka vojnih ujetnikov. Vojni ujetniki se nahajajo pri nas pri nebrojnih delodajalcih, po mestih in po deželi. Zato objavljamo po vsebini odgovor, ki ga je

dal domobranski minister na interpelacijo naših poslancev glede obleke za vojne ujetnike. Vojna uprava je prevzela skrb za obleko vojnih ujetnikov brez ozira na to, kje se ujetniki rabijo, ali so v barakah ali pri posameznih delodajalcih. Do zadnjega časa je tudi to nalogo lahko vršila. V zadnjem času so pa nastale z obleko silne težkoče: manjka premoča, transportne težave so vedno večje, razni obrati ustavljajo delo, poleg tega pa samosebi umevno težkoče, ki so posledica dolgotrajne vojne. Oskrba vojnih ujetnikov z obleko se je morala zelo omejiti; izvzemši posebno izredne slučaje se ne more računati na izdatno pomoč od strani države. Treba si je pomagati s krpanjem. Delodajalci naj sami podpirajo kar možno vojno upravo v preskrbi ujetnikov z obleko. — Minister je odgovoril tudi, da se nikakor ne namerava zamenjati ruske vojne ujetnike na Štajerskem z Italijani.

— Invalidni dom v Belikrajini. Kakor smo že na kratko sporočili, je bil doseđani križanski rektor veleč. g. P. Bernard Polak dne 21. februarja izvoljen za priorja južnoavstrijske provincije nemškega viškega reda. Ljubljanski konvent je postal samostojen in njegov prior je podrejen neposredno velikemu mojstru nadvojvodu Evgenju ki je volitev že potrdil. S tem je položen temelj za nadaljno karitativno delo tega reda po župnijah na Kranjskem in Štajerskem. Pokojni, v duhu svetosti umrli nadvojvoda Maksimilijan Este je začrtal redu velikopotezen karitativni program, ki je po redovnih župnijah olomuške in tridentinske škofije že izpeljan. Povsod, kjer je šla občina redu na roko in je hotelo ljudstvo sodelovati, je ustanovil red hiralnice, bolnice in šole. Blagi nadvojvoda Evgen pa hoče ta izključno karitativni program izvesti tudi na Slovenskem. Začetek je storjen z ustanovitvijo in fundacijo ljubljanskega konventa. Zdal pride na vrsto Invalidni dom v Belikrajini, t. j. za pohablence, ki so za delo nezmožni. Nj. ces. Visokost je z veseljem pozdravil ta domoljubni načrt in sam obljubil najizdatnejšo pomoč. Kadar invalidov ne bo več, se izpremeni zavod v hiralnico za bolehe in siromake, ki jih je ravno v Belikrajini tako mnogo. Za ustanovitev invalidnega doma pa treba sodelovanja. Zbirka se je že pričela. Kmalu izide prvi izkaz dobrotnikov. Med njimi je tudi prevzvišeni gospod knez in škof ljubljanski, ki je ustanovo še posebej priporočil, in mnogo drugih odličnih gospodov. Toda pri tej draginji bo treba izdatne pomoči. Zato prosimo častite župne urade, da se ustanova vernikom priporoči in priredi večkrat kaka zbirka, bodisi v cerkvi ali izven cerkve. Naj se pomisli: kateri zavod bi bil bolj potreben in vreden naše pomoči, kakor zavod na naših tleh, namenjen največjim siromakom našega naroda. Torej pomagajte vsi, da pridejo naši invalidi čimprej pod streho.

— Hudi časi. Dne 19. t. m. je umrla za lakoto na Studencu štev. 5 bivša tovarniška delavka Ana Zupan.

— Poročnik Makso Peterlin, polka ljubljanskih planincev, je za svoj nastop na gori sv. Gabrijela prejel red železne krone III. razreda z vojnim okrasom in meči. To je njegovo šesto odlikovanje. Junaškemu branitelju slovenske zemlje naše najpriserčnejše čestitke!

— Pogreša se od 18. decembra 1917 desetnik Ignacij Mivšek, polpolka štev. 8, 15. stotnije, vojna pošta 258. Če bi kdo o njem kaj vedel, naj blagovolj sporočiti na naslov: Luka Mivšek, Pšata štev. 20, pošta Dol pri Ljubljani.

— Razširjenje odpravnih pravic postaje Radovljica. Na progi Trbiž-Ljubljana gl. kol. med postajama Lesce in Podnart-Kropa stoječa postaja Radovljica, ki je bila dosedaj urejena samo za osebni, prtljažni in brzovozni-kosovni promet, bode počenši s 1. marcem 1918 otvorna tudi za tovarni kosovni promet in za nakladanje celih voz. Od prejema in oddaje so izvzete žive živali in lahko razstreljive stvari vseh vrst. Za nakladanje in razkladanje celih voz kakor tudi za razlaganje in nalaganje kosov, ki posamezno tehtajo nad 100 kg, mora skrbeti odposiljatelj, oziroma prejemnik sam.

— Poljane nad škofjo Loko. Pretekli teden sta šla 16letni Demšar Matvež in 55letni Nikolaj Fortuna proti bivši laški fronti, da bi kaj kupila ali v zapuščenih jarkih kako še porabno cunjno pobrala. Prvi je dobil ali ročno granato ali dinamično patrono — bila je jako mala stvar, ki je eksplodirala, ga raztrgala in kosce na vse strani raznesla; drugi je padel na Sveti gori po skalovju in se pobil do smrti.

— Občni društveni zbor »Društva za otroško varstvo in mladinsko skrb« v sodnem okraju Višnja gora, sklicuje se dne 6. sučca 1918 ob 11. uri dopoldne v sobo šte. 6 c. kr. okrajne sodnje v Višnji gori s sledečim dnevnim redom: 1. poročilo predsednika, 2. poročilo tajnika, 3. poročilo blagajnika, 4. volitev novega društvenega odbora, 5. razni predlogi. Ako bi sklicani društveni zbor ne bil sklepčen ob določeni uri, vršil se bo isti dan ob pol

12. uri dopoldne drugi društveni zbor, ki je sklepčen ob vsakem številu navzočih društvnikov z istim dnevnim redom.

— **Iz Postojne** nam piše c. kr. okrajno glavarstvo: Dne 16. t. m. se je vršila pri okrajnem glavarstvu seja okrajnega gospodarskega sveta, katere se je udeležil nadzornik za prehrano na Kranjskem g. c. in kr. polkovnik Wiener. Razpravljalo se je na podlagi pridobljenih izkušenj o preskrbi prehrane, potem spomladanskega obdelovanja njiv, nabavi vozov oziroma vprej ter o dobavi semen, dalje o pritegnitvi zemljišč za posamezne občine ali pa za skupino več malih občin v namen, da bi se pridelalo zemljiščne sadike za celokupnosti občinskih prebivalcev. Pri tej priložnosti je opozoril gospod nadzornik prehrane, da si občine lahko nabavijo semena potom okrajnih glavarstev pri c. kr. prehranjevalnem uradu na Dunaju. Gospodarski položaj postojanskega okraja je slej kot prej posebno resen in ker po izjavi gospoda nadzornika za prehrano v kratkem ni večjih množin živil pričakovati, velja torej »vzdržati« do pričakovane častnega »iru, napeti vse moči. (Op. ured. Zadnji stavek priča, da niso zaloge dobre slovenščine pri okrajnem glavarstvu v Postojni nič večje od zalog živil.)

— **Propoved pošiljanja cenikov poveljstvom in vojaškim četam.** Razne tvrdke pošiljajo poveljstvom in četam cenike, ki jim prilagajajo formularje naročilnih seznamov, kateri naj bi krožili pri omenjenih vojaških mestih. Trgovska in obrtniška zbornica opozarja, da je armadno višje poveljstvo take cenike prepovedalo pri armadi na bojnem polju.

— **Dar.** Mesto venca na grob umrli gospe Alf. dr. Dereanijevi je naklonil g. Anton Belec, župan v št. Vidu n. Lj. in predsednik Kr. dež. gas. zveze, znesek 150 K vojnemu gasilskemu skladu za onemoglo gasilce ter njihove vdove in sirote.

— **»Kroatische Rundschau«**, nemško revijo o hrvatskem vprašanju prično izdajati frankovci. Prva številka izide v par dneh.

— **Umrli** je v nedeljo ponoči na Dunaju profesor anatomije dunajskega vseučilišča dvorni svetnik Kolisko.

— **Štabni zdravnik dr. L. Benedik** se je radi bolehnosti vrnil iz vojske in se zopet nastanil na Bledu.

— **Razpis ustanove.** Vlada razpisuje Weitenhillerjevo ustanovo K 106.40 za žene, ki so se leta 1917 poročile in so od revnih staršev. Podrobnosti so razvidne iz razglasa, ki je nabit javno na magistratu.

— **Novo realno gimnazijo** otvori hrvatska vlada v Brodu na Savi.

— **Slovenski vojaki** 97. pešpolka na bojišču so zbrali za dr. Krekov spomenik 195 kron.

— **Umrli** je 17. t. m. gdč. Marija Škoda na Zaplazu nad Čatežem.

— **Umrli** je v Novem Vinodolskem v Hrvatskem Primorju hrvatski poslanec in delegat dr. Bogoslav Mažuranič, star 52 let.

— **Umrli** je član gosposke zbornice, bivši minister v Gautschovem in Beckovem ministristvu, grof Leopold Auersperg.

— **Promet v zraku po vojski.** Avstrijski Lloyd v Avstriji in Nemška banka v Nemčiji pripravljata vse, da se uvede letalna služba po vojski. Misli se tudi na progo Hamburg-Carigrad. Proga Trst-Dunaj bi se preletela v treh urah.

— **Imenovanje škofov v Dalmaciji.** Z Dunaja poročajo, da bo imenovan dosedajšji pomožni škof v Makarski dr. Juraj Carić za škofa v Splitu, dosedanji škof v Šibeniku Luka Pappafava za škofa na Hvaru, a za škofa v Šibeniku dosedanji rektor bogoslovja v Zadru dr. Tabulov-Truta.

— **Do 7000 ubogih, lačnih otročičev** iz Bosne, Hercegovine, Dalmacije in Istre je sedaj pri usmiljenih ljudeh na Hrvatskem in v Slavoniji na prehrani.

— **Mesto venca** na krsto pokojnega ravnatelja Ivana Travnja je darovala Ljudska posojilnica K 500.— za oslepele vojake ter ta znesek nakazala deželnemu odboru kranjskemu; č. g. Josip Potokar, župnik v Trzinu v isti namen 20 kron.

LISTNICA UREDNIŠTVA.
Konas iz Galicije. Naznanili smo takrat, kar nam je prijatelj sporočil. Kako je sedaj z nameranim podjetjem, nam ni znano. — M. S. Vaša izjava je bila objavljena. Toda v »Resnici!« — F. P. Vaše vprašanje smo poslali odboru.

Mini za drobljenje
Palffy, Praga II., Havličkovo nam. št. 32 pri Henrikovem stolpu.

Organist-cerkvenik
cecilianec, z dobrimi spričevali, oženjen, izučen rokodelc, želi premeniti službo. — Naslov pove iz prijaznosti uprava »Slovenca« pod št. 426.

PRODA SE dobro ohranjeno
moško kolo
Naslov pove uprava »Slovenca« pod št. 612.

Katoliška tiskarna v Ljubljani.

Zahvala.

Povodom smrti naše srčno ljubljene matere, oziroma stare matere

Katarine Štercin

izrekamo za premnoge dokaze iskrenega sočutja vsem prijateljem in znancom svojo najsrčnejšo zahvalo.

Komenda, dne 20. februarja 1918.

Rodbina Štercin-Zore.

Brez posebnega obvestila.

Potrni neizmerne žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancom pretresujočo vest, da je naš iskreno ljubljani, dobri oče, oziroma stari oče, tast, brat in stric, gospod

Maks Lavrenčič

zasebnik

v nedeljo, dne 24. t. m., po dolgotrajni, mukopolni bolezn, previden s tolažili sv. vere bogovdano preminul.

Truplo nepozabnega pokojnika se prepelje v Postojno in se vrši pogreb v sredo, dne 27. svečana 1918, ob 3. uri popoldne iz postaje v Postojni na tamonjske pokopališče, kjer se položi zemski ostanki draga rajnika v rodinski grobnici k večnemu počitku.

Sv. maše za dušnice se bodo darovale v več cerkvah.

Ljubljana-Postojna, 25. svečana 1918.

Zalujoči ostali.

SPREJME SE tajnik

za kmečko občino, več tudi nemščine. Plača po dogovoru. — Naslov pove uprava pod št. 606.

Išče se za takoj ali pozneje prešivalca (Šteperin) za čevljarstvo obrt, eventualno tudi vajenka. — Predstaviti se je pri Fran Szantnerju, Ljubljana, Šelenburgova ulica.

Prodaja se skoro nova, dobro ohranjen

štedilnik

Poizve se: Sv. Martina cesta št. 5, Ljubljana.

Enonadstropna

VILA Z VRTOM

v Gorici, čudovito lepa lega, sposobna za stanovanje, kot priložnostna kupčija takoj na prodaj. Dopisi na upravnitvo lista pod št. 628.

Trgovski pomočnik

zdrav, star 18 let, z dobrim spričevalom, išče službe. Naslov pove upravnitvo »Slovenca« pod št. 627.

Konecipijenta in sollicitatorja

išče dr. Malnerič, odvetnik v Črnomlju.

Na prodaj je

10 konj

vsake vrste. Ljubljana, Poljanska cesta 55.

Sivilje in učenke

se sprejmejo pri

A. Singer, Gradišče št. 7, Ljubljana.

Iščejo se

tri delavke

za stalno službo. Naslov v upravnitvu pod št. 636.

DR. JANKO BENEDIK

okrožni zdravnik

na Bledu

zopet redno vsak dan ordinira.

Vabilo na

občni zbor

Delniške stavbinske družbe »Union« v Ljubljani

ki se vrši 14. marca 1918, ob 4. uri popoldne v »Rožni sobi« hotela »Union«.

Vzpored:

1. Poročilo upravnega sveta o poslovanju in bilanci za leto 1917.
2. Poročilo nadzorovalnega sveta.
3. Sklepanje o razdelitvi čistega dobička.
4. Volitev sedmih članov upravnega sveta.
5. Volitev petih članov nadzorstva.
6. Eventuelni predlogi delničarjev, ki se pa morajo vsaj osem dni prej naznaniti predsedništvu, da pridejo na dnevni red občnega zbora.

Opomba: Delničarji, ki hočejo izvrševati svojo volilno pravico, morajo pet dni pred občnim zborom položiti delnice v pisarni hotela »Union«, Miklošičeva cesta, od 11. do 12. ure dopoldne.

Med kupim vsako množino.

Ponudbe z navedbo cene in teže, eventualno vzorec na trgovino

SREČKO TEKAUC, ZAGREB.

IŠČE SE pridna, poštna služkinja

zmožna vseh domačih hišnih del, srednjih let od 35 do 45. — Naslov pove uprava lista pod št. 591.

Hišo kupim v ljubljanski okolici, ako možno, z malim vrtom. Cena 5000—15.000 K. Naslov pove uprava »Slovenca« pod št. 607 do 15. marca.

Iščem izurjenega, : : **kočijaža** zanesljivega in treznega za kočijo. Imel bo vso oskrbo in plačo in more biti mnogo let v službi, ako bo zadovoljno služil. Takojšnje ponudbe naj se pošljejo na naslov Em. Ebenspangerja sin, Bjelovar, Hrvatsko.

RADI PRESELITVE v inozemstvo SE PRODA popolnoma nova

spalna in predsonna oprema

po zelo ugodni ceni. — Cenj. vprašanja na: A. 595 JELENC, TRŽIČ NA GORENJSKEM.

Stanovanje

z dvema sobama, kuhinjo in pritliklinami, ali tudi malo hišico z vrtom v mestu ali na periferiji mesta išče v najem za majnikov termin ali tudi preje IVAN ZIRKELBACH, uradnik mesne plinarne. Sprejme tudi administracijo ene ali več hiš.

Prodaja se 6 ZIDANIH POSLOPIJ z opeko kritih, ob okrajni cesti, pol ure od kolo-dvora večjega trga in četrt ure od premogokopa oddaljena, z vrtom in sadonosnikom na Sp. Št. jerskem. Poslopja so porabna za trgovino, pekarijo, gostilno in mesarijo. Plačilni pogoji ugodni. Ponudbe na upravo lista pod št. 556.

UPRAVNIK SE IŠČE na neko posestvo na Dolenjskem. Neoženjen, vojaščine prost, zanesljiv in pošten. Prednost imajo, kateri so že na večjem posestvu samostojno službovali. Lahko tudi invalid. Pismene ponudbe s spričevalom in zahtevo plače do 15. marca t. l. pod šifro UPRAVNIK 333, RUDOLFOVO, poste restante.

Razpisuje se služba

uradnika

ki je prost vojaščine ter več knjigovodstva in se razume na zemljiško knjigo.

Ponudbe s spričevali na »Zadružno zvezo v Ljubljani«. 610

Prodaja

se po zmernih cenah v večji množini oglje, wermuth-vino in milo za pranje

v večjih kosih pri tvrdki

A. KUŠLAN, LJUBLJANA, Karlovska cesta št. 15.

NAROCITE SI dokler zaloga traja! Kavní nadomestek s sladkorjem la »AIDA« v zavojih po ¼ in ½ kg. — »ADRIA«, pralni prašek, pakiran la in la. — DIŠAVE, kakor: cimet, poper, paprika, kumna, žafran itd. v zavojih. — Vanillin-sladkor ter vse drugo špecerijsko in kolonijalno blago, katero je brez izjeme najbolje kakovosti, vedno v zalogi. Postrežba solidna in točna. Zahtevajte cenik takoj; vzorci stanejo 5 K 50 vin., kateri se na zahtevo pošljejo.

Za vsako naročbo zahteva se 75% denarja vnaprej, drugo s povzetjem.

FILIP ŠIBENIK, ZAGREB, Sveučilištni trg 1. 305

VLJUDNO NAZNANJAMO, DA SMO PREVZELI S 1. FEBRUARJEM 1918

TRGOVINO S SEMENI, PETER LASSNIK

LJUBLJANA, MARIJIN TRG.

LE-TO BOMO VODILI DALJE POD PROTOKOLIRANO FIRMO

PETER LASSNIKA nasl. SEVER & KOMP.

TER TRGOVINO SE BOLJ SPOPOLNILI.

PROSIMO VAS, DA NAM SVOJE ZAUPANJE POVERITE, TER BILEZIMO Z ODLIČNIM SPOSTOVANJEM

597

SEVER & KOMP.

Vse vojaške predmete!

Za preprodajalce

priporočam po znano nizkih cenah svojo zalogo

zvezd vseh vrst
port
portpejev
med. obvez
redov
sabelj
bajonetov
mečev
kupel
pasov
čepic

rokavice
ovojnih gamaš
usnjenih gamaš
vojaškega sukna
egal. sukna
gumbov vseh vrst
in pritliklin
zgotovlj. uniform
dežnih plaščev
kožuhastih vred
kožuhov vseh vrst

čepic
znakov
rož za čep'ce
ovratnikov
vseh toaletnih in
galan. erijskih
predmetov
glavnikov
krtač
mila
zobne paste

brilantne
pudra
instrumentov za
noh e
parfumov
ogledal
brizskih aparatov
potnih
necessairejev
ročnih kovčkov
velikih in malih

Splošni zavod za uniformiranje

RUDOLF BODENMULLER
Ljubljana, Stari trg 8.

3133

Odgovorni urednik: Mihael Možker.